

Helsingin kaupungin
ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelma 2015–2019,
päivitys 2019

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Valtakunnalliset ohjelmat ja kunnalliset suunnitelmat.....	3
1.2 Toimintaympäristön muutokset.....	4
2 Voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain	6
2.1 Valtion viranomaisten sekä ympäristöpalveluiden arviot henkilöstöressurssien riittävydestä	7
2.2 Toteutetut toimenpiteet suunnitelmallisen valvonnan kehittämiseksi Helsingissä.....	8
3 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika sekä tarkastustiheydet	9
4 Henkilöstön koulutus	9
5 Valvontakohderekisteri / Tietojärjestelmä	10
5.1 Sähköinen asiointi.....	10
6 Valvonnan maksullisuus	11
7 Viestintäsuunnitelma	11
8 Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat, joihin valvonta tukeutuu	11
9 Eriytilannesuunnitelma	12
10 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	12

LIITTEET

- Liite 1 Elintarvikevalvontasuunnitelma
- Liite 2 Terveysturvallisuuden valvontasuunnitelma
- Liite 3 Tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma
- Liite 4 Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kunnan järjestämistä eläinlääkäripalveluista

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää/minimoida epidemioita ja vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä epidemioiden lisäksi monia kroonisia sairauksia, jos ongelmiin puututaan ajoissa (esim. sisäilmaongelmat).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi. Helsingissä ympäristöterveydenhuollon tehtävistä vastaa Helsingin kaupungin kaupunkiympäristötoimialan ympäristöpalvelut, jossa kyseisiä tehtäviä hoidetaan sekä elintarviketurvallisuusyksikössä että ympäristöterveysyksikössä.

1.1 Valtakunnalliset ohjelmat ja kunnalliset suunnitelmat

Ympäristöterveydenhuollon laeissa on veloitettu valtion keskusvirastoja laatimaan toimialalleen valtakunnalliset ohjelmat ympäristöterveydenhuollon suunnitelmallisuuden, laadun ja maksullisuuden kehittämiseksi. Kyseiset voimassa olevat veloitteet on säädetty elintarvikelain (23/2006) 47 §:ssä, eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 8 §:ssä, terveydensuojelulain (763/1994) muutoksen (942/2016) mukaisessa 4 a §:ssä ja tupakkalain (549/2016) 83 §:ssä. Vastuuvirastot ovat Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Kunnan valvontasuunnitelmaveloitteesta on säädetty elintarvikelain 48 §:ssä, eläinlääkintähuoltolain 10 §:ssä, terveydensuojelulain 6 §:ssä ja tupakkalain 84 §:ssä.

Mainittujen valtakunnallisten ohjelmien lisäksi kyseisten keskusvirastojen tulee laatia ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontaohjelma, joka on viimeksi laadittu vuosille 2015–2019 ja päivitetty vuosille 2018-2019.

Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmille asetettuja vaatimuksia kevennettiin elintarvike- ja terveydensuojelulain muutosten myötä 1.1.2017 lähtien. Valtioneuvoston asetukset kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) sekä ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista

valvontaohjelmista (78/2011) kumottiin. Kunnan valvontasuunnitelmassa on edelleen otettava huomioon valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelma, mutta valvontasuunnitelmaa ei enää tarvitse tarkastaa vuosittain vaan tarvittaessa.

Kunnan tulee laatia säännöllistä elintarvikevalvontaa koskeva kunnan valvontasuunnitelma siten, että valvonnassa otetaan huomioon toiminnan riskit ja että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Vastaavasti kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma, jossa tulee ottaa huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä tupakka- ja lääkelain mukaista valvontasuunnitelmaa koskevat velvoitteet pysyvät vielä ennallaan.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan kunnan valvontasuunnitelman yhteisessä osiossa on todettava ympäristöterveydenhuollon käytettävissä olevat voimavarat ja niiden jakautuminen eri toimialoille. Valvontasuunnitelmassa on esitettävä valvonnan painopisteet sekä valtakunnalliseen valvontaohjelmaan liittyvät yhteiset ja toimialakohtaiset hankkeet ja projektit. Muita valvontasuunnitelmaan sisällytettäviä asioita ovat laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat, joihin valvonta tukeutuu, valvonnasta perittävät maksut, koulutussuunnitelma, varautuminen erityistilanteisiin ja viestintä.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2015–2019 teemaksi on valittu valvonnan vaikuttavuus, jota lähestytään eri tavoin. Tavoitteena on

- kohdentaa valvontaresurssit riskiperusteisesti ja tehokkaasti
- kattaa valvonnan kustannukset tehokkaammin valvontakohteilta perittävillä maksuilla
- kehittää ja hyödyntää tietojärjestelmiä
- lisätä valvonnan yleistä näkyvyyttä kaikille kuntalaisille
- ottaa käyttöön aluehallintoviraston kuntiin tekemät arviointi- ja ohjauskäynnit.

1.2 Toimintaympäristön muutokset

Helsingin kaupungin organisaatiomuutoksen myötä on 1.6.2017 lähtien ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoidettu kaupunkiympäristötoimialan palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden ympäristöpalveluissa. Lainsäädännön tarkoittamana valvontaviranomaisena toimii kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajao-

to. Jaoston toimivallan delegointipäätös on tehty organisaatiomuutoksen yhteydessä.

Maakuntalakiluonnoksessa on linjattu, että maakunnat vastaisivat ympäristöterveydenhuollosta. Maakuntauudistus on viivästynyt ja se toteutuu aikaisintaan vuoden 2021 alusta. Hallituksen esitys laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle on annettu eduskunnalle lokakuussa 2017. Esityksen mukaan järjestämisvastuun siirtoa koskeva sopimus koskisi terveydensuojelulaissa, tupakkalaissa, elintarvikelaissa, maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä annetun lain 58 c §:ssä sekä lääkelain 54 a – 54 e §:ssä maakunnalle säädettyjä tehtäviä. Sopimuksen tulisi kattaa edellä mainitut tehtävät kokonaisuutena. Lisäksi sopimus voisi koskea eläinlääkintähuoltolaissa säädettyä eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuuta sekä eläinsuojelulaissa tarkoitettuja, irrallaan tavattujen pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten talteenottoon ja tilapäisen hoidon järjestämiseen liittyviä tehtäviä. Erilliskorjaus ei ole edennyt maakuntauudistuksen viivästymisen vuoksi.

Järjestämisvastuun siirron edellytyksenä olisi, että järjestämisvastuun vastaanottavalla kunnalla tai kunnilla sekä siirron jälkeen myös maakunnalla on käytettävissä vähintään 30 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisten viranomaistehtävien suorittamiseen. Helsinki voi siten hoitaa tehtävän joko kokonaan itse tai esimerkiksi yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta on esityksen mukaan siirtymässä maakunnan tehtäväksi, eikä sen järjestämisvastuuta voi siirtää. Helsingissä valtion korvaamia eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tehtäviä tekee kaksi valvontaeläinlääkärinä.

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmänhanke VATI korvaa kuntien nykyisin käyttämät ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmät vuoden 2019 alusta lähtien. Helsingin osalta tietojärjestelmän vaihtoon on varattava tavanomaista enemmän valvontahenkilöstön voimavaroja suuren valvontakohdemäärän vuoksi.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on uudistanut elintarvikehuoneistoja koskevan riskiluokitusohjeen, jossa on määritelty suositeltu kohteiden tarkastustiheys. Ohjetta on sovellettu vuoden 2017 alusta lähtien elintarvikevalvontasuunnitelmaan. Elintarvikehuoneistojen tarkastustiheysuudistukset ovat laskeneet riskinarviointiohjeen perusteella selvästi aikaisemmasta, mikä on vaikuttanut elintarvikevalvonnan resurssitarpeen arviointiin. Elintarvikelain kokonaisuudistus on valmistelussa ja siihen suunnitellaan sisällytettävän vuosivalvontamaksun, joka toteutessaan lisäisi selvästi elintarvikevalvonnan maksutuottoja. Myös elintarvikepetosten torjuntaan on tulossa uusia keinoja harmaan talouden torjuntaan liittyen.

Terveydensuojelulain muuttamisen myötä terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusmenettelystä poistettiin kunnallisen viranomaisen velvollisuus tehdä päätös il-

moituksen johdosta. Lisäksi terveydensuojelulain ilmoitusmenettelyä täsmennettiin vastaamaan muuta ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöä. Talousveden laatua ja valvontaa koskevia säännöksiä muutettiin juomavesidirektiiviin tehtyjen muutosten täytäntöönpanoksi. Lisäksi säännöksiä kevennettiin poistamalla vaatimus kunnan viranomaisen hyväksynnästä pieniltä talousvettä toimittavilta laitoksilta siirtämällä ne ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Terveydensuojelulakia ollaan edelleen muuttamassa ja siihen suunnitellaan elintarvikelain uudistuksen tavoin sisällytettävän vuosivalvontamaksun, joka toteutuessaan lisäisi merkittävästi myös terveydensuojeluvalvonnan maksutuottoja.

Korkeasaaren säätiöitymisen myötä Korkeasaaren eläinlääkäriin hoitamat eläinten tuonti- ja vientitehtävät siirtyivät vuoden 2018 alusta lähtien ympäristöpalveluiden valvontaeläinlääkäreille. Eläinten hyvinvointilaki on eduskunnan käsiteltävänä ja sen on tarkoitus tulla voimaan maakuntauudistuksen aikataulussa.

2 Voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain

Ympäristöterveydenhuollon valvonta kuuluu ympäristöpalveluissa ympäristöterveysyksikön ja elintarviketurvallisuusyksikön tehtäviin. Kaupunkiympäristötoimialan hallinto tuottaa valvonnan tarvitsemia tukipalveluja, kuten ICT-, hallinto- ja oikeuspalvelut sekä sihteeripalvelut.

Elintarviketurvallisuusyksikkö huolehtii elintarvikelain mukaisista tehtävistä, eläinsuojelu-, eläintauti- ja eläinlääkintähuoltolain mukaisista tehtävistä sekä talousveden valvonnasta. Ympäristöterveysyksikkö huolehtii tupakka- ja lääkelain mukaisista valvontatehtävistä sekä terveydensuojelulain mukaisista tehtävistä lukuun ottamatta talousveden valvontaa. Elintarviketurvallisuusyksikkö muodostuu kolmesta tiimistä (elintarvikevalmistus ja eläinsuojelu, myymälät, ravintolat) ja ympäristöterveysyksikkö kahdesta tiimistä (asumisterveys ja terveydensuojelu).

Elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköillä arvioidaan vuonna 2019 olevan käytettävissä henkilöstöresursseja (1 htv = 220 htpv) koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan 65 htv alla esitetyn mukaisesti (Taulukko 1). Aikaisemmasta poiketen henkilöstövoimavaroihin on merkitty 2 htv sihteereiden työpanosta, joka hoidetaan hallinto- ja tukipalveluista.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan henkilöstövoimavarat henkilötyövuosina Helsingissä vuonna 2019. ETU = elintarviketurvallisuusyksikkö, YTY = ympäristöterveysyksikkö.

Toimiala	ETU	YTY	Yhteensä	Valvontakohteiden lukumäärät
Elintarvikevalvonta	33,5	0	33,5	5448
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	0	3,8*	3,8	1295
Terveydensuojelun valvonta	1,0	22,2**	23,2	2792
Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta	2,5	0	2,5	55***
Toimistosihteerit (hallinto- ja tukipalvelut)			2	
Yhteensä	37	26	65	

*Osa resurssista kohdistuu asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittelyyn, joka ei ole suunnitelmallista valvontaa, eivätkä kohteet sisälly valvontakohteiden määrään.

**Osa resurssista kohdistuu asunnontarkastukseen, joka ei ole suunnitelmallista valvontaa, eivätkä asunnot sisälly valvontakohteiden määrään.

***Ammattimaisen tai laajamittaisen eläintenpitopaikkojen lukumäärä. Suurin osa valvonnasta tehdään epäilyilmoitusten perusteella yksityisten henkilöiden eläintenpitoon.

Tarkempi kuvaus valvontahenkilöstön riittävydestä ja sen pätevyydestä on liitteenä olevissa toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

Valvontasuunnitelmia laadittaessa on otettu huomioon, että ympäristöpalveluiden käytävissä olevista ympäristöterveydenhuollon valvontavoimavaroista on muista tehtävistä johtuen mahdollista irrottaa vain osa nimenomaan suunnitelmallista valvontaa varten.

2.1 Valtion viranomaisten sekä ympäristöpalveluiden arviot henkilöstöressurssien riittävydestä

Eviran riskiluokitusohjeessa, jota on sovellettu vuoden 2017 alusta lähtien, suositellut tarkastusmäärät ovat laskeneet selvästi aikaisempaan nähden. Kohdekohtaisen riskiluokituksen perusteella Helsingissä pitäisi tehdä vuonna 2019 arviolta 3714 suunnitelmallista ja uusintatarkastusta, kun nykyinen tarkastustoteuma on noin 3100.

Elintarvikevalvontaan on perustettu syksyllä 2017 uusi elintarviketarkastajan virka lakkautetun tutkimusavustajan toimen tilalle, mikä on lisännyt käytettävissä olevia resursseja. Eviran ohjeeseen nähden Helsingissä on edelleen vähintään neljän tarkastajan resurssivaje, jos uusintatarkastusten määrä pysyy nykyisellään eikä valvontakohteiden lukumäärä ja ennalta arvaamattomien tehtävien määrä merkittävästi nouse.

Tupakka- ja lääkelain suunnitelmalliseen valvontaan voidaan käyttää 2,8 htv vuonna 2019, minkä myötä suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä on noin 81 % Valviran määrittelemästä tarkastustarpeesta.

Suunnitelmallisen terveydensuojelutoiminnan yleisten uimarantojen ja talousvesien valvontaa koskevat veloitteet suoritetaan täysimääräisinä, toisin kuin koulujen, oppilaitosten, päivähoitotilojen, julkisten majoitushuoneistojen ja hygieniahuoneistojen valvonta.

Eläinlääkintähuoltolain edellyttämä perusterveydenhoito hoidetaan Helsingin yliopiston eläinsairaalan toimesta ostopalveluna. Eläinsuojeluvalvonnassa suurin osa resursseista kohdistuu epäilyn mukaisiin tarkastuksiin, joita tehdään noin 300 vuosittain. Helsingissä on laskennallisesti n. 1,5 htv:n vajeus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa. Ympäristöpalvelut on toistuvasti esittänyt maa- ja metsätalousministeriölle tarvetta yhden valvontaeläinlääkärin lisäviran rahoitukseen, mutta rahoitusta ei ole myönnetty. Tilanne on vaikeutunut entisestään vuoden 2018 alusta, kun Korkeasaaren säätiöitymisen myötä Korkeasaaren eläinlääkärin hoitamat eläinten tuonti- ja vientitehtävät siirtyivät ympäristöpalveluiden valvontaeläinlääkäreille.

2.2 Toteutetut toimenpiteet suunnitelmallisen valvonnan kehittämiseksi Helsingissä

Henkilöresurssivajasta kompensoimaan on käytetty voimakkaan priorisoinnin lisäksi useita kehittämistoimenpiteitä, joista eräitä on lueteltu seuraavassa.

Valvonnan suunnitelmallisuus ja kohdekohtainen riskiluokitus

Valvonnan laadun parantamiseksi on laadittu kohdetyyppikohtaisia ohjeita ja lomakkeita valvontaa varten. Suunnitelmallisuuteen kuuluu myös riskiluokitus, joka on vuonna 2016 tehty elintarvikevalvontakohteiden osalta kohdekohtaisesti Eviran ohjeen mukaisesti. Tämä mahdollistaa riskialttiisiin ja mahdollisesti huonommin hoidettuihin kohteisiin painotetun valvonnan. Riskinarviointia on edistetty myös terveydensuojelun puolella kaikkia kohdetyyppejä koskien.

Laadun kehittäminen

Ympäristöpalveluiden laatujärjestelmä kattaa kaikki ympäristöterveydenhuollon toimialat. Laatujärjestelmään sisältyy ympäristöterveydenhuollon sektorikohtaiset toimintaohjeet muun muassa ilmoitusten käsittelystä, tarkastuksen tekemisestä, näytteenotosta ja toimenpidepyyntöjen käsittelystä. Näitä uudistetaan jatkuvana toimintana tarpeen mukaan ja auditointien havaintojen perusteella.

Ympäristöterveydenhuoltoon on saatavilla valtakunnallinen yksityisen palveluntarjoajan kehittämä laatujärjestelmä (LaatuNet), jonka käyttöönottoa Evira on suosittelut. Ympäristöpalvelut on tutustunut järjestelmään, mutta järjestelmää ei olla vielä ottamassa käyttöön.

Eläinsuojeluvalvonnan menettelyitä on kehitetty laatukoulutukseen liittyvänä kehittämistyönä merkittävästi vuonna 2016 ja Helsingissä tehtyä kehittämistyötä on hyödynnetty myös valtakunnallisesti Eviran toimesta.

Delegointi ja ilmoitusten käsittelyjen keventäminen

Organisaatiomuutoksen myötä ympäristöpalveluiden kaikki delegointipäätökset on tarkistettu. Delegointien myötä toiminta on virtaviivaistunut ja nopeutunut.

Valvonnan tehostaminen

Terveydensuojelulain sekä tupakka- ja lääkelain mukaisessa valvonnassa on jatkettu sähköisten työvälineiden ja tarkastuslomakkeiden hyödyntämisen edistämistä ja siten kevennetty ja harmonisoitu pöytäkirjojen sisältöä.

3 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika sekä tarkastustiheydet

Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika vaihtelevat eri ympäristöterveydenhuollon osa-alueilla.

Myös valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset vaihtelevat eri osa-alueilla. Kyseiset asiat on kuvattu tarkemmin toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

4 Henkilöstön koulutus

Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden pätevyudet on tarkemmin kuvattu toimialakohtaisissa suunnitelmissa. Pätevyys varmistetaan aina uutta henkilöä rekrytoitaessa ottaen huomioon sektorilakikohtaiset pätevyysvaatimukset ja sisäiset

erityistarpeet. Vakituinen henkilöstö osallistuu säännöllisesti täydennyskoulutukseen ja osaamisen kehittämiseen kannustetaan. Koulutukseen varataan riittävästi määrärahoja, jotta täydennyskoulutusvelvoite täyttyy.

Vuosittaisissa tulos- ja kehityskeskusteluissa esimies arvioi jokaisen työntekijän kanssa osaamisen tason sekä edellisenä vuonna toteutuneen koulutuksen ja kehityksen. Tuloskeskustelussa sovitaan kehityssuunnitelma yksilökohtaisten tarpeiden mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollon valvontahenkilöstön aktiivisuus myös omaehtoiseen kouluttautumiseen on suuri ja jatkokoulutukseen on kannustettu. Ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi suoritetaan jatkuvasti useita jatko-opintoja sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa. Suoritettuja jatko-opintoja ovat esimerkiksi ympäristötekniikan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, elintarviketieteiden maisterin tutkinto ja hygieenikotutkinto.

5 Valvontakohderekisteri / Tietojärjestelmä

Ympäristöpalvelut siirtyy käyttämään valtakunnallista ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmää (VATI) tammikuussa 2019, jos käyttöönotto etenee odotetusti. Ympäristöpalveluihin jää siirtymäajaksi käyttöön myös Digian Tarkastaja-valvontatietojärjestelmä. Tarkastaja-järjestelmän vuotuiset käyttö- ja ylläpitokulut ovat noin 50 000 € ja sillä on ollut ympäristöpalveluissa runsaat 80 käyttäjää. Ympäristöpalveluiden asiantuntijat osallistuvat aktiivisesti valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmän (VATI) ja siihen liittyvien sähköisten lomakkeiden kehittämiseen, jotta järjestelmässä huomioitaisiin mahdollisimman hyvin valvontayksikön tarpeet. VATIn myötä tulevaisuudessa muun muassa mobiili-työskentely (tarkastuskertomusten laatiminen kohteessa) toivottavasti helpottuu merkittävästi.

5.1 Sähköinen asiointi

Sähköistä asiakaspalvelua on lisätty ja esimerkiksi elintarvikehuoneistojen rekisteröinti-ilmoitukset ja toimijanvaihdosilmoitukset voi tehdä Helsingin kaupungin yhteisen sähköisen asiointipalvelun kautta. Ilmoituksista noin 40% tulee sähköisen asiointin kautta.

Tapahtumien elintarvikemyyntiin liittyvät tiedottamiset on myös mahdollista tehdä sähköisen asiointin kautta. Myös ruokamyrkytyspäilyjen ilmoittamiseen on sähköinen lomake ja elintarvikenäytteenottoon on otettu vuonna 2017 käyttöön omaa kehitystyönä laadittu sähköinen näytteenottolomake.

Ympäristöpalvelut osallistuu vastaavien valtakunnallisten sähköisten lomakkeiden kehittämiseen, jotka tulevat korvaamaan nykyisin käytössä olevia lomakkeita.

6 Valvonnan maksullisuus

Toiminnan tehostuminen ja etenkin lakisääteisten maksujen yleistyminen on näkynyt maksutulojen lisääntymisenä, mutta vuosittaiset valvontatulot eivät ole vertailukelpoisia muun muassa lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Ympäristöterveydenhuollon taksa on kaupungin internetsivuilla ja se päivitetään säännöllisesti. Elintarvike- ja terveydensuojelulakiin suunnitteilla olevat vuosivalvontamaksut lisäävät toteutuessaan maksutuloja.

7 Viestintäsuunnitelma

Ympäristöpalveluiden viestintätehtäviä hoitaa toimialan viestintäpalvelut, joka vastaa ajankohtaistiedottamisesta, ympäristö- ja lupajaoston päätöksenteosta tiedottamisesta, verkkosivujen ylläpidosta ja kehittämisestä, julkaisujen, oppaiden ja esitteiden tuottamisesta, erityistilanteiden viestinnän suunnittelusta ja viestintävalmiuksien ylläpidosta, projekteille annettavasta viestintätuesta, aineistopankin ylläpidosta sekä median ja sosiaalisen median seurannasta.

Kaupungin yhteisellä hel.fi –sivustolla on kuvattu keskeisin toimialaan liittyvä toiminta ja palvelut kuntalaisille ja yrityksille.

Elintarviketurvallisuusyksikössä on käytössä asiakastyytyväisyyskysely, joka lähtee asiakkaille jokaisen elintarvikevalvonnan Oiva-tarkastuksen jälkeen. Ympäristöpalveluissa on neuvontapuhelinnumerot elintarvikkeisiin, asumisterveyteen ja eläinsuojeluun liittyviin kysymyksiin. Ajankohtaisista aiheista viestitään myös sosiaalisen median kautta. Palautteisiin ja kysymyksiin vastataan kaupungin yhteisessä palautejärjestelmässä sekä edelleen myös ympäristöpalveluiden yleisen sähköpostin kautta.

8 Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat, joihin valvonta tukeutuu

Laboratoriotutkimukset tehdään Metropolilab Oy:n laboratoriossa, jolla on Eviran myöntämä hyväksyntä elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisten analyysien tekemiseen. Ympäristöpalveluilla on sopimus Metropolilab Oy:n kanssa laboratoriopalveluista, jotka kilpailutetaan vuonna 2019. Metropolilab vastaa myös erityistilanteissa tehtävistä laboratoriotutkimuksista.

9 Erityistilannesuunnitelma

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmaa poikkeusoloja, häiriötilanteita ja erityistilanteita varten on viimeksi päivitetty vuonna 2018 säteilyvaaraohjeiden osalta.

Suunnitelmaan sisältyviä ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvia lukuja ovat

- Elintarvikkeisiin liittyvät vaaratilanteet
- Ruokamyrkytykset ja talousvesiepidemiat
- Helposti leviävät eläintaudit
- Uimaveden saastuminen
- Säteilyvaaratilanteet
- Kriisiviestintäohje

10 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Vuotta 2017 koskevat arvioinnit on toimitettu Etelä-Suomen aluehallintovirastoon VYHA-järjestelmän kautta. Arvioinnit vuoden 2018 valvontasuunnitelman toteutumisesta lähetetään maaliskuun 2019 loppuun mennessä Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Arvioinnin sisältö perustuu Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen ohjelman 2015 - 2019 ohjeisiin sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston antamiin ohjeisiin. Arviointituloksilla ja valvonnasta saaduilla kokemuksilla on keskeinen merkitys seuraavia valvontasuunnitelmia laadittaessa.

Helsingin
elintarvikevalvontasuunnitelma
2015–2019, päivitys 2019

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät.....	3
2 Valvonnan henkilöstövoimavarat	4
3 Valvonnan painopistealueet, valvontakohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät	5
3.1 Valvontakohteet.....	5
3.2 Kohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys	5
3.3 Elintarvikevalvonnan painopistealueet	6
4 Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika	7
5 Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	9
6 Varautuminen elintarvikkeiden aiheuttamiin vaaratilanteisiin	9
6.1 Elintarvikeväälitteisten epidemioiden selvittäminen.....	9
6.2 Rasff-ilmoitukset, takaisinvedot.....	10
7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	10
LIITE 1 Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019	
LIITE 2 Suunnitelmalliset näytteet vuonna 2019	

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on elintarvikelain (23/2006, muutos 352/2011) 48 §:n perusteella tehty Helsingin kaupungin ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelma vuosille 2015–2019, jossa on huomioitu erityisesti vuosi 2019. Suunnitelma koskee kaikkea ympäristöpalvelujen suorittamaa elintarvikevalvontaa ja sisältää eriteltynä suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan.

Elintarvikevalvonta toteutetaan elintarvikelain ja muiden voimassaolevien elintarvikevalvontaa koskevien EY-säännösten ja kansallisten säännösten mukaisesti.

Kunnan tulee laatia säännöllistä elintarvikevalvontaa koskeva kunnan valvontasuunnitelma siten, että valvonnassa otetaan huomioon toiminnan riskit ja että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Helsingin elintarvikevalvontasuunnitelmassa on otettu soveltuvin osin huomioon Eviran laatima elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015–2019 (VASU).

Elintarvikevalvontasuunnitelmaan sisällytetään sekä ilmoitettujen että hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen säännöllinen valvonta.

Elintarvikevalvonnasta vastaa Helsingin kaupungin ympäristöpalvelujen elintarvike-turvallisuusyksikkö, jossa on kolme tiimiä (elintarvikevalmistus- ja eläinsuojelu, elintarvikemyymälät, ravintolat).

1.1 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen vastaa elintarvikelain mukaisten ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä, hyväksytyjen ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen ja alkutuotantopaikkojen suunnitelmallisesta valvonnasta ja näytteenotosta, ruokamyrkytysten selvittämisestä sekä elintarvikealan toimijoiden ja kuntalaisten neuvonnasta.

Helsingissä käsitellään vuosittain yli 900 uutta elintarvikehuoneistoa tai toimijan vaihdosta koskevaa ilmoitusta. Käsittelyksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen ja ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontatietokantaan sekä todistuksen lähettäminen toimijalle. Elintarvikehuoneistoon tehdään suunnitelmallinen tarkastus kohteen riskinarviointiin perustuvassa aikataulussa. Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset, joihin liittyviä hakemuksia käsitellään vuosittain alle kymmenen.

Elintarvikelain mukaan liikkuvan elintarvikehuoneiston eli esimerkiksi tapahtumaan osallistuvan ruokamyymälän on tiedotettava toiminnastaan neljä arkipäivää ennen myyntitapahtumaa. Liikkuviin elintarvikehuoneistoihin liittyviä elintarvikelain mukaisia tiedottamisia käsitellään vuosittain lähes 1500.

Elintarvikkeisiin liittyviä toimenpidepyyntöjä käsitellään vuosittain n. 700 - 800. Suurin osa toimenpidepyynnöistä koskee ruokamyrkytyspäilyjä. Luku sisältää myös Eviran kautta tulleet kiireelliset valvontapyynnöt ja kuluttajilta tulleet esimerkiksi

pakkausmerkintöihin, elintarvikkeen laatuun tai elintarvikehuoneiston hygieniaan liittyvät valitukset.

Elintarvikevalvontaan liittyvää puhelin- ja sähköpostineuvontaa annetaan erityisesti elintarvikeneuvontapuhelimen ja yhteisen sähköpostin kautta.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ovat valtakunnallisen Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia, joiden tarkastustulokset ovat julkisia. Oiva-järjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). C- ja D-arviosta seuraa aina uusintatarkastus, jossa havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan.

2 Valvonnan henkilöstövoimavarat

Koko elintarvikevalvontaan arvioidaan käytettävän henkilöstöresursseja vuonna 2019 yhteensä 33,5 htv. Elintarvikevalvonnan voimavaroista noin 70 % kohdistuu suunnitelmalliseen valvontatyöhön eli suunnitelmallisiin riskiperusteisiin tarkastuksiin ja näytteenottoon. Muihin tehtäviin kuten uusintatarkastusten tekemiseen, ensisaapumisvalvontaan, ilmoitusten ja hakemusten käsittelyyn, toimijoiden neuvontaan sekä ruokamyrkytyspäilyjen ja valitusten käsittelyyn kuuluu noin 30 % voimavaroista.

Elintarvikevalvontaan käytettävät henkilöstövoimavarat vuonna 2019 ovat seuraavat:

Elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö	0,8 htv
Tiimien esimiehet (kaupungineläinlääkäri, kaksi tiimipäällikköä)	2,8 htv
Elintarvikevalvontaa tekevät eläinlääkärit	2,0 htv
Elintarviketarkastajat	27,1 htv
Avustava henkilöstö (tutkimusavustaja)	0,8 htv
Yhteensä	33,5 htv

Elintarvikehuoneistojen valvontatarve on määritetty kohdekohtaisesti Eviran ohjeen 10503/2 (Elintarvikehuoneistojen riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen) mukaisesti.

Kohdekohtaisen riskiluokituksen perusteella Helsingissä pitäisi tehdä vuonna 2019 vähintään 3324 suunnitelmallista tarkastusta (liite 1). Edellä mainittuun määrään eivät kuulu epäkohtien korjaamiseksi tehtävät Oiva-järjestelmän mukaiset uusintatarkastukset, ensisaapumisvalvonnan tarkastukset ja muut suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset kuten ruokamyrkytysepidemioihin ja valvontapyyntöihin liittyvät tarkastukset. Uusintatarkastusten osuus on Helsingissä ollut noin 15 %, joten kokonaistarkastusmäärän tulisi olla vähintään 3714, kun se nykyisin on noin 3100. Helsingissä on myös muuhun maahan nähden poikkeuksellisen paljon maahanmuutto-taustaisia yrittäjiä, virtuaalihuoneistoja, tapahtumia sekä ruokamyrkytyspäilyjen selvittämistyötä. Tarkastustarve on kasvanut edellisvuoteen nähden lähes 200 tarkastuksella.

Elintarvikevalvontaan on perustettu syksyllä 2017 uusi elintarviketarkastajan virka lakkautetun tutkimusavustajan toimen tilalle, mikä on lisännyt vuonna 2018 käytettävissä olevia resursseja.

Eviran ohjeeseen nähden Helsingissä on vähintään neljän tarkastajan resurssivaje, jos uusintatarkastusten määrä pysyy nykyisellään eikä valvontakohteiden lukumäärä merkittävästi nouse.

3 Valvonnan painopistealueet, valvontakohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät

3.1 Valvontakohteet

Helsingissä on 5448 elintarvikevalvontakohdetta. Kohteet on jaoteltu elintarvikelain mukaan hyväksyntää edellyttävään toimintaan (25 kpl) ja ilmoitettavaan toimintaan (5423 kpl). Alkutuotantopaikkoja on 20 ja kontaktimateriaalitoimijoita 26. Kohteet on rekisteröity Tarkastaja-tietokantaan, johon myös kaikki tarkastukset, näytteennotot, toimenpidepyynnöt ja muut valvontatoimenpiteet kirjataan.

Elintarvikelain mukaan tieto elintarvikevalvontakohteista ja niiden valvontatoimenpiteistä toimitetaan Eviralle sähköisesti ns. KUTI-luokittelun mukaisesti.

3.2 Kohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys

Valvontasuunnitelma on laadittu vuodelle 2019 kohdekohtaisen riskinarvioinnin ja KUTI-luokittelun mukaisesti siten, että kohteiden lukumäärä määräytyy riskialtteen toiminnan mukaan. Riskiluokitusta on tarkennettu kohteiden todellisten tietojen (esimerkiksi annosmäärät, pinta-ala) perusteella, kun riskiluokitus perustui aikaisemmin osaksi arvioihin. Tarkastusmäärä on tästä syytä noussut edellisvuoteen verrattuna lähes 200 tarkastuksella.

Kohteet on jaettu Eviran ohjeen mukaisesti riskiluokkiin 0-10, jolloin 0 on kaikkein vähäriskisin (esim. pub) ja 10 korkeariskisin (esim. lihalaitos, jossa tuotanto >10 milj. kg vuodessa). Riskiluokkaan vaikuttaa kohteen koko, eli esimerkiksi päivittäisten ruoka-annosten tai asiakaspaikkojen määrä ja toisaalta harjoitettava toiminta, jossa helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely lisää riskiä. Riskiluokka määrittelee kohteen tarkastustiheyden, joka voi vaihdella 0-12 tarkastusta vuodessa.

Valvontakohteiden tarkastustiheys poikkeaa osin Eviran riskiohjeen mukaisesta luokituksesta paikallisen riskinarvioinnin perusteella. Esimerkiksi ruhoja käsittelevät lihamyymälät suunnitellaan tarkastettavan vähintään kerran vuodessa, kun Eviran luokittelun mukaan niiden tarkastustiheys olisi joka toinen vuosi. Toisaalta päiväkotit ja vanhusten palvelukeskukset, joissa valmistetaan ruokaa, tarkastetaan joka toinen vuosi, vaikka riskiryhmiin kuuluvina kohteina ne pitäisi Eviran mukaan tarkastaa vuosittain. Suurin osa päiväkotien ja vanhusten palvelukeskusten keittiöistä kuuluu hyvin toimivan keskitetysti ohjatun omavalvonnan piiriin, mistä johtuen valvontatiheyttä on laskettu. Pitopalveluiden osalta tarkastustiheyttä on nostettu samalle tasolle kuin ravintolatoiminnan, vaikka ne Eviran ohjeen mukaan pitäisi rinnastaa suurtalouskeittiöiden tarkastustiheyyksiin. Myös joidenkin valmistuslaitosten, joissa käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita, tarkastustiheyttä on nostettu Eviran ohjeeseen nähden. Tarkastustiheyksiä on yhtenäistetty Uudenmaan valvontayksiköiden kesken, mutta yhtenäistäminen ei muuttanut käytännössä Helsingissä jo tehtyä paikallista riskinarviointia.

Kohdekohtaiseen riskiluokitukseen perustuva tarkastussuunnitelma on liitteessä 1. Suunnitelma tarkentuu jatkuvasti kohteiden tarkastusten ja tietojen päivittämisen perusteella.

3.3 Elintarvikevalvonnan painopistealueet

1. Riskiperusteisen valvontasuunnitelman toteutuminen

Tavoitteena on, että vuonna 2019 näytteenottosuunnitelma toteutuu suunnitellusti ja riskiperusteisen valvontasuunnitelman tarkastusmäärästä toteutuu vähintään 80 % eli vähintään 2700 suunnitelmallista tarkastusta. Suunnitelmallisista tarkastuksista noin 500 kohdistuu uusien elintarvikehuoneistojen aloitustarkastuksiin, jos elintarvikevalvontakohteiden vaihtuvuus pysyy samalla tasolla kuin edellisvuosina.

Varmistetaan, että tarkastukset kohdistuvat kohdekohtaisen riskiluokituksen perusteella. Elintarvikehuoneistoiksi luokiteltuihin apteekkeihin, kuntosaleihin ja pubeihin ei tehdä suunnitelmallisia tarkastuksia lukuun ottamatta uusien elintarvikehuoneistojen aloitustarkastuksia. Hyväntekeväisyysjärjestöjen ruoka-aputoimintaan ei myöskään tehdä suunnitelmallisia tarkastuksia, vaan ne valvotaan Eviran ohjeistuksen mukaan ainoastaan asiakasvalitusten perusteella.

Tämän lisäksi tehdään Oiva-järjestelmän mukaiset uusintatarkastukset, joita arvioidaan olevan noin 390. Kokonaistarkastusmäärään kuuluvat myös ruokamyrkytyksiin ja toimenpidepyyntöihin liittyvät tarkastukset, joiden määrä vaihtelee vuosittain. Lisäksi tehdään Eviran kanssa tehdyn sopimuksen mukaiset ensisaapumistarkastukset, joita on suunniteltu 30 vuodelle 2019.

Tapahtumiin tehtävissä tarkastuksissa tehdään Oiva-tarkastuksia liikkuviin elintarvikehuoneistoihin ja suunnataan voimavaroja ennaltaehkäisevään toimintaan kuten tapahtumien viranomaiskatselmuksiin ja sähköiseen neuvontaan. Liikkuvien elintarvikehuoneistojen Oiva-tarkastuksia tehdään myös ulkopaikkakuntalaisille toimijoille, jotka osallistuvat tapahtumaan tai muuten toimivat Helsingissä. Nämä tarkastukset tehdään toimijan oman rekisteröitymiskunnan tekemän riskiluokituksen mukaisesti.

2. Oiva-tarkastuksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistaminen ja omavalvontanäytteenoton huomioon ottaminen

Seurataan Oiva-yleisarvioiden kehitystä, joka kuvaa elintarvikehuoneistojen toiminnan vaatimusten mukaisuutta ja valvonnan vaikuttavuutta. Tavoite vuodelle 2019 on, että Oiva-tarkastuksissa vähintään 85 % tarkastetuista kohteista saa yleisarvion A (oivallinen) tai B (hyvä).

Varmistetaan havaittujen epäkohtien korjaaminen eli jos Oiva-tarkastuksessa on annettu C-arvio, tehdään uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoihin. Huolehditaan, että Oiva-arvosana C johtaa aina uusintatarkastukseen ja D-arvosana pakkokeinojen käyttöön. Jatketaan arviointien yhtenäistämistä tiimien sisällä ja niiden kesken.

Painotetaan ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen Oiva-tarkastuksissa omavalvontanäytteenoton toteutumista asteittain eri toimintaluokissa Eviran ohjeen mukaisesti.

Ilmoitettuja elintarvikehuoneistoja kuten myymälöitä, ravintoloita ja leipomoita on informoitu Eviran ohjeistuksesta vuonna 2018.

3. Uusien elintarvikehuoneistojen ja toimijan vaihdosilmoitusten sujuva käsittely ja kaupungin sisäisen yhteistyön kehittäminen

Käsitellään uusia elintarvikehuoneistoja ja toimijanvaihdoksia koskevat ilmoitukset 7 vrk kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Pyritään ohjaamaan mahdollisimman suuri osa ilmoituksista käsiteltäväksi sähköisen asiointin kautta (asiointi.hel.fi).

Tiivistetään kaupungin sisäistä yhteistyötä, jotta elintarvikelain vaatimukset tulevat huomioiduksi kaupungin vuokraamien tilojen osalta ja rakennusvalvonnan Lupapisteiden lausuntojen kautta.

4. Yhteistyön kehittäminen eri viranomaisten välillä elintarvikepetoksiin ja lainsäädännön rikkomuksiin liittyen

Tehostetaan yhteistyötä poliisin, Eviran ja mahdollisesti veroviranomaisen kanssa yritysten osalta, joilla on vakavia ja toistuvia elintarvikelainsäädännön rikkomisia. Vakiinnutetaan yksikön sisäisen elintarvikepetoksiin keskittyneen ryhmän toiminta.

5. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen tietojärjestelmän (VATI) käyttöönotto ja arkistojen digitalisoinnin kartoitus

Huolehditaan valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmän (VATI) käyttöönotosta yksikön valvontakohteiden osalta. Osallistutaan VATIin liittyvien valtakunnallisten sähköisten ilmoituslomakkeiden kehittämiseen, jotka mahdollisesti jatkossa korvaavat elintarvikehuoneiston ilmoitusta ja ruokamyrkytyspäilyjen ilmoittamista koskevat lomakkeet.

Käydään läpi yksikön valvontakohdetietoja koskevat käsiarkistot ja kartoitetaan arkistojen mahdollista digitalisointia vuoden 2020 aikana.

6. Yksikön tehtäväjaon uudelleenorganisointi ja neuvontapalvelujen uudistaminen

Aloitetaan yksikön tiimien välisen kohde- ja tehtäväjaon uudistaminen. Pyritään yhtenäiseen alueelliseen kohdejakoon nykyisen tiimien kohdetyyppikohtaisen jaon sijaan. Tavoitteena on, että tiimien tehtävät on uudelleen organisoitu vuoden 2019 loppuun mennessä.

Pilotoidaan alkuvuonna 2019 elintarvikeneuvonnan keskittämistä pienemmälle ryhmälle nykyisen kiertävän neuvontavuoron sijaan.

4 Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika

Tarkastus on määritelty valvonta-asetuksessa (EY) 882/2004 minkä tahansa näkökohdan tutkimiseksi sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta lainsäädännössä

sille esitettyjen oikeudellisten vaatimusten mukainen. Valvonta-asetuksen mukaan elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta.

Tarkastuskäynnillä voidaan tarkastaa koko valvontakohte ja sen toiminnot tai vain jokin osa-alue. Tarkastukseen voi sisältyä näytteenottoa ja mittauksia. Tarkastuksen laajuus riippuu kohdetyypistä sekä siitä, onko kyseessä aloitustarkastus vai muu suunnitelmallinen tarkastus. Pelkkää näytteenottoa kohteessa ei katsota tarkastukseksi.

Tarkastus sisältää tarkastukseen valmistautumisen, tarkastuksen suorittamisen sekä tarkastuskertomuksen laatimisen. Tarkastukseen valmistautuminen sisältää hyväksymispäätökseen tai elintarvikehuoneistosta tehtyyn ilmoitukseen, edelliseen tarkastuskertomukseen ja sähköisen valvontatietojärjestelmän kohdekohtaisiin tietoihin tutustumisen.

Pääsääntöisesti tarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta ja silloin, kun kohteessa on toimintaa, jotta voidaan arvioida myös toiminnan hygieniää. Tarkastuskäyntejä tehdään myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen varsinaista toiminta-aikaa. Tarkastuksia tehdään myös iltaisin ja viikonloppuisin esimerkiksi suuriin yleisötilaisuuksiin, ravintoloihin ja grillikioskeihin.

Kaikista tarkastuksista laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus. Kaikki suunnitelmalliset tarkastukset ovat Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Oiva-järjestelmän mukainen tarkastuskertomus tehdään Eviran ohjeiden mukaisesti VATI-järjestelmän kautta. Tarkastuskertomusta suppeampi Oiva-raportti on julkinen Eviran ylläpitämän www.oivahymy.fi sivuston kautta.

Ensisääntöisesti tarkastuksissa käytetään Eviran tarkastuslomaketta.

Liitteenä 1 olevassa taulukossa on esitetty eri valvontakohtetyyppien tarkastuksiin Eviran riskiluokitusohjeen mukainen käytettävä aika.

Tarkastuksen tekeminen ja sen sisältö on tarkemmin määritelty ympäristöpalvelujen laatukäsikirjassa toimintaohjeessa: Elintarvikehuoneiston tarkastaminen.

Helsingin kaupungin ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan tarkastukset on ryhmitelty seuraavasti:

A. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset

1. Suunnitelmallinen tarkastus (sisältää myös uusien elintarvikehuoneistojen aloitustarkastukset ja suunnitelmalliset asiakirjatarkastukset)
2. Uusintatarkastus (Oiva-järjestelmän C- tai D-arvion jälkeen, VATI järjestelmässä jälki/seurantatarkastus)

B. Elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen liittyvät tarkastukset (pakkokeinotarkastus)

C. Muut tarkastukset

1. Asiakasvalituksen perusteella tehty erillinen tarkastus (toimenpidepyyntö)
2. Ruokamyrkytyspäilyn johdosta tehty erillinen tarkastus
3. Ensisääntöisesti tarkastukset (sopimus Eviran kanssa)

4. Muu tarkastus (esim. perehdyttämisen tai Oiva-arviointien yhdenmukaistamisen vuoksi tehty yhteistarkastus)

Kunnalliseen valvontasuunnitelmaan perustuvat suunnitelmalliset tarkastukset ja elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen liittyvät tarkastukset ovat maksullisia. Helsingin kaupungin elintarvikelain mukainen maksutaksa sisältyy ympäristöterveydenhuollon taksaan.

5 Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarviketurvallisuusyksikössä käytetään näytteenottoon vuonna 2019 yksi henkilövuosi. Elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset tehdään elintarvikelain mukaisesti hyväksytyssä MetropoliLab Oy:n laboratoriossa, jolta voi ostaa myös näytteenottopalvelua. MetropoliLab Oy:n elintarvikenäytteenotto on akkreditoitu.

Näytteenottoa suunnataan riskiperusteisesti ottaen huomioon kohteen riskiluokitus, omavalvonnan toimivuus, aikaisemmat valvontakokemukset ja kohteen toimintaan liittyvät valitukset ja ruokamyrkytyspäilyt. Elintarvikehuoneistojen ja laitosten omavalvonnan näytteenotto otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon valvontanäytteiden määrässä. Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse omavalvontanäytteitä. Näytteenotossa otetaan huomioon mikrobikriteeriasetus ja Eviran ohjeistus näytteiden otosta ja tutkimisesta.

Suunnitelmallisia mikrobiologisia tai kemiallisia elintarvikenäytteitä otetaan vuonna 2019 yhteensä 625. Edellä mainittuihin suunnitelmallisiin näytteisiin ei lueta kuuluvan ruokamyrkytys- ja valitusnäytteitä, joiden määrä vaihtelee vuosittain. Näytteenottosuunnitelma, jossa näytteenottoprojektit ja muu suunnitelmallinen näytteenotto on kuvattu liitteessä 2. Näytteenotto ja analyysit ovat pääsääntöisesti toimijalle maksullisia.

Pääkaupunkiseudun yhteisiä projekteja ovat tuoreen kalan hygieeninen laatu ja kebabin hygieeninen laatu. Helsingin omia projekteja ovat mädin laatu, mausteiden mikrobiologinen laatu ja kielletyt väriaineet ja lisäksi kaupunkiympäristössä kasvatettujen vihannesten kemiallista laatua selvitetään yhteistyössä kaupunkiviljelijöiden kanssa. Helsinki osallistuu Eviran valtakunnalliseen projektiin, jossa tutkitaan patogeenisten bakteerien esiintymistä pakatuissa lehtivihanneksissa. Lisäksi osallistutaan Eviran mansikoiden alkuperätutkimukseen (isotooppihanke) ja mahdollisiin muihin pääkaupunkiseudun yhteisiin näytteenottoprojekteihin.

6 Varautuminen elintarvikkeiden aiheuttamiin vaaratilanteisiin

6.1 Elintarvikevälitteisten epidemioiden selvittäminen

Ruokamyrkytysten käytännön selvitystyötä tekee lakisääteisen ruokamyrkytysseivittämisyryhmän alaisuudessa toimiva ruokamyrkytystiimi, johon kuuluu neljä elintarviketarkastajaa ja hygieenikkoeläinlääkäri. Tiimi hoitaa yli viiden hengen ruokamyrkytysepidemioiden selvitystyön ja tarvittavat raportoinnit Terveiden ja hyvinvoinnin laitokseen ja Eviraan.

Ruokamyrkytyspäilyjen osalta tavoitteena on, että ruokamyrkytyspäilyt ja -epidemiat käsitellään nopeasti ja tehokkaasti. Epäilyjen ilmoittamista varten on säh-

köinen lomake. Ruokamyrkytyssepidemioiden osalta lakisääteinen selvitysaika on 3 kk.

6.2 Rasff-ilmoitukset, takaisinvedot

Euroopan komissio pitää yllä nopean hälytyksen järjestelmää (RASFF), jonka avulla tiedotetaan jäsenvaltioille sähköisesti terveysvaaraa aiheuttavista elintarvikkeista ja rehuista. Evira lähettää sähköisesti ns. RASFF-ilmoitukset ja niitä koskevat erilliset valvontapyynnöt Helsingissä ympäristöpalveluihin. Valvontapyynnöt selvitetään viivytyksettä ja RASFF-ilmoitusten tietoja käytetään muuten hyväksi valvonnan suunnamisessa.

Jos terveysvaarallista elintarviketta epäillään olevan helsinkiläisessä valvontakohteessa, ryhdytään välittömiin toimenpiteisiin elintarvikkeiden markkinoilta poistamiseksi. Markkinoilta poistamisessa otetaan huomioon Elintarvikeeturvallisuusviraston ohje elintarvikealan toimijoille takaisinvedosta sekä ilmoittamisesta viranomaisille ja kuluttajille

7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi raportoidaan vuosittain kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaostolle maaliskuun loppuun mennessä. Toteutumisen arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat asiat.

1. Suunnitelmallisten tarkastusten toteutuma ja kattavuus
2. Muiden tarkastusten toteuma
3. Näytteenoton toteuma
4. Ruokamyrkytysten selvittämisen varautumistoiminnan toimivuus
5. Valvonnasta saadut tulot valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa otetaan huomioon muu elintarvikevalvontaan liittyvä raportointi kuten elintarvikevalvonnan tietojen keruu (KUTI) ja elintarvikevalvonnan raportointi (ns. VASU).

Oman sisäisen arvioinnin lisäksi otetaan huomioon myös ulkopuolisten tekemät arvioinnit kunnan valvonnasta. Tällaisia ovat aluehallintoviraston suorittamat paikallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynnit, Eviran auditointijärjestelmän mukaiset käynnit ja komission tekemät ns. EU-tarkastuskäynnit.

LIITE 1 Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019

kohdetilanne 1.11.2018

Valvontakohtetyyppi	Valvonta-kohteiden lukumäärä	Valvontakohtetyyppien riskiluokka, 0-10	Eviran arvio tarkastuksen kestosta (h)	Riskiperusteinen tarkastustiheys (krt/v)	Suunnitelmallisten tarkastusten määrä 2019	Uusinta-tarkastusten määrä toimintaluokittain, arvio	Suunnitelmallisten ja uusinta-tarkastusten määrä yhteensä toimintaluokittain
HYVÄKSYNTÄÄ EDELLYTTÄVÄ TOIMINTA							
Maito-ala					6	1	7
Vastaanotetun raakamaidon määrä > 2 milj. kg/v	0	6-7	3-4	4-6	0		
Vastaanotetun raakamaidon määrä < 2 milj. kg/v	1	4	2-3	2	2		
Ei raakamaidon vastaanottoa ja tuotanto > 10 000 kg/v	1	6-7	3-4	4-6	4		
Ei raakamaidon vastaanottoa ja tuotanto < 10 000 kg/v	0	3	2-3	1	0		
Liha- tai kala-ala					85	14	99
Tuotanto yli 10 milj.kg/v	0	7-10	3-4	6-12	0		
Tuotanto 1-10 milj. kg/v	4	6-9	3-4	4-10	35		
Tuotanto 100 000 kg-1 milj. kg/v	7	4-8	2-4	2-8	36		
Tuotanto 10 000 kg-100 000 kg/v	2	4-7	2-4	2-6	8		
Tuotanto < 10 000 kg/v	3	3-5	2-4	1-3	6		
Elintarvikkeiden varastointi					10	3	13
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	7			1-4	10		
YHTEENSÄ	25				101	18	119

ILMOITUSTA EDELLYTTÄVÄ TOIMINTA							
Vilja- ja kasvisala					70	12	82
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	44	2-4	2-3	0,5-2	33		
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	36	1-4	1-3	1 - 3	25		
Muiden viljatuotteiden valmistus	2	2-3	2-3	0,35-1	2		
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	4	2-4	2-3	0,5-2	7		
Pakkaamotoinninta, vähäistä kauppakunnostusta	5	1-3	1-3	0,35-1	3		
Elintarvikkeiden valmistus					41	5	46
Yhdistelmätuotteiden valmistus	13	2-4	2-3	0,5-2	9		
Makeisten valmistus	8	1-3	1-3	0,35-1	5		
Juomien valmistus	8	1-2	1-3	0,35-0,5	5		
Muu valmistus	32	1-4	1-3	0,35-2	22		
Elintarvikkeiden myynti					679	95	774
Tukkumyynti	164	1- 3	1-3	0-1	100		
Vähittäismyynti, pakatut elintarvikkeet	529	1-2	1-3	0-0,5	267		
Vähittäismyynti, pakkaamattomat elintarvikkeet/käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita	480	2-5	2-4	0,5-3	312		
Ulkomyyntialue/tori	8	0	0	0	0		

Valvontakohdetyyppi	Valvonta-kohteiden lukumäärä	Valvonta-kohdetyyppien riskiluokka, 0-10	Eviran arvio tarkastuksen kestosta (h)	Riskiperusteinen tarkastustiheys (krt/v)	Suunnitelmallisten tarkastusten määrä 2019	Uusinta-tarkastusten määrä toimintaluokittain, arvio	Suunnitelmallisten ja uusinta-tarkastusten määrä yhteensä toimintaluokittain
Elintarvikkeiden tarjoilu					2281	251	2532
Ravintolatoiminta	1320	2-4	2-3	0,5-2	1138		
Grilli- ja pikaruokatoiminta	250	1-3	1-3	0,35-1	155		
Kahvilatoiminta	686	1-4	1-3	0,35-2	350		
Pubitoiminta	365	0-1	0-2	0-0,35	35		
Suurttalous, laitoskeittiö (koulut, päiväkodit, sairaalat, henkilöstöravintolat)	720	2-5	2-4	0,5-3	373		
Suurttalous, keskuskeittiö ja pitopalvelu	73	2-5	2-4	0,5-3	66		
Suurttalous, tarjoilukeittiö (valmiin ruoan tarjoilua tai vähäistä valmistusta)	401	1-3	1-3	0,35-1	164		
Vienti ja Tuonti					51	3	54
Elintarvikkeiden maastavienti	4	1-2	1-3	0,35-0,5	2		
Elintarvikkeiden maahantuonti	92	1-4	1-3	1-2	49		
Elintarvikkeiden kuljetus					39	0	39
Elintarvikkeiden kuljetus	63	1-2	1-3	0,35-0,5	39		
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen					40	6	46
Elintarvikkeiden varastointi, ei eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	66	1-3	1-3	0-1	39		
Elintarvikkeiden pakkaaminen	4	1	1-2	0,35	1		
Kontaktimateriaalitoimija					17	0	17
Elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset, markkinoijat ja maahantuojat	26	1-2	1-3	0,35-0,5	17		
Alkutuotanto					5	0	5
Maidontuotanto	1			0,2	0		
Lihakarjan kasvatusta, kalastusta ja vesiviljelyä	6			0,35	4		
Muu alkutuotanto	13			0,35	1		
KAIKKI YHTEENSÄ	5448				3324	390	3714

Kohdetyyppikohtaiset tarkastusmäärät perustuvat kohdekohtaisesti tarkastettuihin riskiluokittelutietoihin. Elintarvikehuoneistojen toiminnan aloittamiseen tai toimijan vaihtumiseen liittyvien ilmoitusten (n. 900 vuodessa) määrä vaikuttaa lopulliseen suunnitelmallisten tarkastusten jakaumaan ja määrään.

Oiva-järjestelmän mukaisten uusintatarkastusten määrä on arvioitu 1.11.2018 tilanteen perusteella. Uusintatarkastukset eivät sisälly riskiluokituksen mukaiseen suunnitelmallisten tarkastusten määrään. Myöskään Eviran tilaamat ensisaapumisvalvonnan tarkastukset eivät sisälly suunnitelmallisten tarkastusten kokonaislukumäärään.

LIITE 2 Suunnitelmalliset näytteet vuonna 2019

NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2019

MIKROBIOLOGISET JA KEMIAALLISET PROJEKTIT JA KOHDENNETUT OMAVALVONNAN VALVONTANÄYTTEET 2019

	TAMMI	HELMI	MAALIS	HUHTI	TOUKO	KESÄ	HEINÄ	ELO	SYYS	LOKA	MARRAS	JOULU
1	Valtakunnallinen projekti: patogeenit pakatuissa lehtivihanneksissa 2018-2019											
2											Mädin laatu	
3	Kebab-projektin seurantanäytteet											
4	Mausteiden mikrobiologinen laatu ja kielletyt väriaineet											
5					Helsingissä viljeltyjen vihannesten kemiallinen laatu							
6						Mansikan alkuperä						
7	Tuoreen kalan hygieeninen laatu											

Vuonna 2019 on tavoitteena ottaa 625 suunnitelmallista mikrobiologista tai kemiallista näytettä, jotka jakautuvat seuraavasti: 300 projektinäytettä, 245 liha-, kala- ja maitoalan laitosten valvontanäytettä sekä 80 kohdennettua muuta valvontanäytettä mm. omavalvonnan valvomiseksi. Näiden lisäksi on varauduttu näytteenottoon valitusten ja ruokamyrkytysten selvittämiseksi 150 näytteellä. Arvio vuoden 2019 näytteenotosta on 775 kpl.

Projektinäytteenotto ja tutkimukset ovat toimijalle maksullisia, ellei valvontasuunnitelmassa toisin mainita. Jos ilmoitettavan elintarvikehuoneiston omavalvontasuunnitelmaan liittyy näytteenottosuunnitelma, jota toteutetaan, voidaan kohteesta ottaa yksi maksullinen omavalvonnan valvontanäyte vuosittain. Muista elintarvikehuoneistoista voidaan ottaa 2 - 4 maksullista omavalvonnan valvontanäytettä vuodessa.

MIKROBIOLOGINEN JA KEMIALLINEN NÄYTTEENOTTO SEKÄ PROJEKTIT 2019

1. PATOGEENIT PAKATUISSA LEHTIVIHANNEKSISSA 2018-2019

Projektin aikataulu	Näytteenottopaikat	Näytemäärä
Näytteenotto :		
Tammikuu-joulukuu 2019	myymälät	40
Tulokset raportoidaan Ruokavirastolle vuoden loppuun mennessä		40

Ruokaviraston valtakunnallinen projekti. Näytteiksi otetaan vähittäismyynnistä sellaisenaan syötäviä, pakattuja lehtivihanneksia, kuten esim. salaattisekoituksia, rucolaa, vuonankaalia, baby pinaattia tai tuoreyrtejä. Ruukussa myytävät tuotteet sekä kokonaiset salaattikerät jäävät projektin ulkopuolelle. Näytteitä otetaan tasaisesti näytteenottojakson aikana ja ne valitaan satunnaisesti myynnissä olevista tuotteista. Näytteistä tutkitaan Escherichia coli, STEC/EPEC ja Bacillus cereus -ryhmän bakteerit. Näytteenotto ja analyysit ovat toimijoille maksuttomia.

2. MÄDIN LAATU

Projektin aikataulu	Näytteenottopaikat	Näytemäärä
Näytteenotto:	Myymälöiden ja hallien palvelumyynti sekä mätää pakkaavat laitokset.	20
marras-joulukuu 2019		
Raportointi : yhteenveto laaditaan huhtikuun 2019 loppuun mennessä		20

Näytteeksi otetaan mätää palvelumyynnistä tai laitosten itse pakkaamaa mätää. Näytteistä tutkitaan alustava aistinvarainen arviointi, aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku, hiivat, Listeria monocytogenes, suolapitoisuus ja säilöntäaineet (esim. bentsoehappo). Näytteenotto, mikrobiologiset analyysit ja suolapitoisuus ovat toimijoille maksullisia, ympäristöpalvelut maksaa säilöntäainetutkimuksen. Yhteenvetoon sisällytetään vuoden 2011-2013 mätinäytteiden tulokset.

3. KEBAB-PROJEKTIN SEURANTANÄYTTEET

Projektin aikataulu	Näytteenottopaikat	Näytemäärä
Näytteenotto :	Ravintolat, jotka itse jäähdyttävät kebabia tai lisukkeita	40
tammi-joulukuu 2019		
Raportointi: tulokset raportoidaan yhdessä pääkaupunkiseudun kanssa		40

Mahdollinen pääkaupunkiseudun yhteinen näytteenottoprojekti. Näytteitä otetaan ravintoloista, jotka jäähdyttävät itse valmistamia kebabia tai kebabin lisukkeita (riisi, kermaperunat ym.). Näytteitä voi ottaa myös kebabista/lisukkeista, joita säilytetään liian korkeissa läpötiloissa. Näytteenotto on jatkoa vuoden 2016-2017 kebabprojektille, jossa todettiin runsaasti huonoja näytetuloksia. Kustakin näytteenottokohteesta pyritään ottamaan kaksi näytettä. Näytteistä tutkitaan alustava aistinvarainen arviointi, aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku, enterobakteerit ja Bacillus cereus. Näytteenotto ja analyysit ovat toimijoille maksullisia.

4. MAUSTEIDEN MIKROBIOLOGINEN LAATU JA KIELLETYT VÄRIAINHEET

Projektin aikataulu	Näytteenottopaikat	Näytemäärä
Näytteenotto :	Ravintolat, jotka maahantuovat mausteita, tukku- ja vähittäismyymälät	20
Tammi-kesäkuu 2019		
Raportointi vuoden 2019 loppuun mennessä		20

Näytteenotto kohdistetaan erityisen kirkkaan värisiin mausteisiin (esim. paprika, chili, curry jne.). Näytteistä tutkitaan mikrobiologinen laatu (Escherichia coli, Bacillus cereus -ryhmä, Clostridium perfringens ja Salmonella) ja kielletyt väriaineet. Näytteenotto ja mikrobiologiset analyysit ovat toimijoille maksullisia. Ympäristöpalvelut maksaa väriaineanalyysien kustannukset.

5. HELSINGISSÄ VIJELTYJEN VIHANNESTEN KEMIAALLINEN LAATU		
Projektin aikataulu	Näytteenottoaikat	Näyttemäärä
Näytteenotto :	Siirtolapuutarhat, viljelypalstat tms. Helsingin alueella	80
Satokausi 2019		
Raportointi vuoden 2019 loppuun mennessä		80
<p><i>Kaupunkiviljelyä harrastavat kaupunkilaiset voivat tuoda näytteitä itse kasvattamistaan kasviksista. Näytteitä voidaan ottaa myös ravintoloiden itse viljelemistä yrteistä tai kasviksista. Näytteistä tutkitaan raskasmetalleja. Näytteeksi otetaan sellaisenaan syötäviä tuorekasviksia ja yrtejä. Tutkimukset ovat viljelijöille maksuttomia.</i></p>		

6. MANSIKAN ALKUPERÄ		
Projektin aikataulu	Näytteenottoaikat	Näyttemäärä
Näytteenotto :	Torit ja marjanmyyntipisteet, tukut	20
Kesä-heinäkuu 2019		
		20
<p><i>Mansikkanäytteitä otetaan erityisesti satokauden alussa Eviran alkuperätutkimuksiin. Näytteeksi otetaan vain kotimaisia mansikoita. Näytteenotto ja analyysit ovat toimijoille maksuttomia.</i></p>		

7. TUOREEN KALAN HYGIEENINEN LAATU Pääkaupunkiseudun yhteinen projekti		
Projektin aikataulu	Näytteenottoaikat	Näyttemäärä
Näytteenotto :	Myymälät, hallimyymälät, torit ja laitokset	80
Tammi-joulukuu 2019		
Raportointi kesäkuuhun 2020 mennessä		80
<p><i>Näytteitä otetaan myymälöistä, hallimyymälöistä, toreilta ja laitoksista, joissa myydään tuoretta kalaa. Jokaisesta näytteenottokohteesta otetaan näytteeksi kahta erilaista kalaerää. Näytteistä tehdään alustava aistinvarainen arviointi ja tutkitaan aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku ja rikkivetyä tuottavat bakteerit. Näytteenotto ja analyysit ovat toimijoille maksullisia.</i></p>		

8. MUU NÄYTTEENOTTO		
Näytteenottoaikataulu	Näytteenottoaikat	Näyttemäärä
Tammi-joulukuu 2019	Leipomot, eineskeittiöt, tuotanto- laitokset ja lihamyymälät	50
	Myymälät ja ulkomyynti	20
	Ravintolat	10
	Laitokset	245
		325
<p><i>Omavalvonnan valvontanäytteitä otetaan riskiperusteisesti tuotteista, joiden ominaisuuksiin toimijat voivat itse vaikuttaa. Aikaisemmat näytetulokset, kohteen asiakasvalitukset, ruokamyrkytyspäilyt ym. valvontahistoria ja omavalvonnan toimivuus otetaan huomioon ravintoloiden näytteenoton suuntaamisessa. Myymälöiden valvontanäytteet kohdistetaan helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsitteleviin myymälöihin ja palvelumyyntikohteisiin sekä myymälöihin, jotka itse pakkaavat elintarvikkeita. Ulkomyyntinäytteisiin sisältyvät silakkamarkkinoilta otettavat näytteet. Mansikoiden alkuperää tutkitaan yhteistyössä Eviran kanssa. Laitosten kohdekohtainen tuotantomäärän ja toiminnan riskiperusteisuuden huomioiva näytteenottosuunnitelma laaditaan vuosittain. Näytteenotto ja näytteistä tehtävät tutkimukset ovat toimijoille maksullisia.</i></p>		

Helsingin terveydensuojelun
valvontasuunnitelma
2015–2019,
päivitys 2019

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
1 Johdanto	3
2 Suunnitelmallinen valvonta	3
2.1 Valvonnan suunnitteluvuorokausi.....	3
2.2 Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävät.....	3
2.3 Valvonnan painopistealueet.....	4
2.4 Suunnitelmallisen valvonnan voimavarat.....	6
2.5 Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet, valvontakohteet ja tarkastusmäärät.....	6
2.6 Tarkastusten määrittely.....	8
2.7 Tarkastusten sisältö.....	8
2.8 Valvontakohteiden määrä, tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika.....	9
2.9 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja tutkiminen sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	9
2.10 Suunnitelmallisen valvonnan toteutumisen arviointi.....	10

LIITE 1. Terveydensuojelun valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteet vuonna 2019

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on terveydensuojelulain (763/1994) perusteella tehty Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden terveydensuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2015–2019, jossa on huomioitu erityisesti vuosi 2019. Suunnitelma käsittää terveydensuojelun suunnitelman mukaisen valvonnan sekä muun ympäristöpalveluiden suorittaman terveydensuojelun valvonnan.

Kunnan tulee laatia ja tarkistaa tarvittaessa säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma.

Terveydensuojelun tavoitteena on ihmisten terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja. Valvonnan kohteina ovat mm. erikseen määritellyt ilmoituksenvaraiset toiminnat, talous- ja uimavesi sekä asumisterveys- ja sisäilma-asiat. Helsingin tehtävänä on myös tarvittaessa myöntää satamissaan aluksille todistuksia kansainvälisen terveyssäännösten mukaisesti.

2 Suunnitelmallinen valvonta

2.1 Valvonnan suunnitteluvaihe

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on suunnitelmassa huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveydensuojelulain tarkoittama valvonta sekä siihen varattavat työaika- ja henkilöresurssit. Tavoitteena on ohjata ja yhtenäistää kuntien terveydensuojelun valvontaa ja edistää valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua.

Ympäristöpalvelut on huomioinut tässä valvontasuunnitelmassa ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2015–2019 sisältävän valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman päivityksen vuosille 2018 - 2019.

2.2 Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävät

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Terveydensuojeluviranomaisena toimii Helsingissä Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto. Terveydensuojelun valvonnasta vastaa Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö lukuun ottamatta talousveden valvontaa, josta vastaa elintarviketurvallisuusyksikkö.

Terveydensuojelun valvonta kohdistuu talousvettä toimittavan laitoksen, uimahallien, uimarantojen, asuntojen, päivä-, lasten- ja vanhainkotien sekä koulujen ja oppilaitosten, majoitushuoneistojen, kauneushoitoloiden, tatuointi- ja solariumhuoneistojen, kuntosalien ja saunojen sekä muiden julkisten tilojen valvontaan.

Kunnan terveydensuojelutehtäviin kuuluu myös velvoite huolehtia Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveys säännösten (2005) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä. Tämän mukaisesti ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö tarkastaa ja antaa todistukset kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitoimenpiteistä ja saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta Helsingin satamissa (Valviran päätös Dnro 6678/06.10.01/2016).

Kunnan terveydensuojeluviranomainen antaa toimivaltaisena viranomaisena ruumiiden maasta kuljettamisesta tehdyn sopimuksen (Sopimus ruumiiden kuljettamisesta, valtiosopimus 13/1989) mukaisia ruumiinkuljetuslupia. Ruumiinkuljetusluvat annetaan valtiosopimuksen 13/1989 artiklan 5 ehdoin. Tässä sopimuksessa ruumiiden kuljettamisella tarkoitetaan ihmisen jäännösten kansainvälistä kuljettamista lähtövaltiosta määrävaltioon. Tätä sopimusta ei sovelleta tuhkan kansainvälisen kuljettamisen osalta.

2.3 Valvonnan painopistealueet

Vuosille 2015–2019 laaditun valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaisesti kunnan on terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennettava resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioitava lainsäädännön tuomat muutokset. Valvonnan resursseissa kiinnitetään riskinarvioinnin perusteella erityisesti huomiota kohteisiin, joissa on toistuvasti esiintynyt ongelmia.

Suunnitelmakaudella 2015–2019 terveydensuojelun valvonnassa Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden toiminta on suunnattu terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittelyyn, ilmoitusvelvollisten huoneistojen valvontaan, talousveden ja uimavesien laadun valvontaan, talousvettä toimittavan laitoksen, uimarantojen ja uima-allastilojen valvontaan sekä toimenpidepyyntöjen hoitamiseen. Toimenpidepyynnöt koskevat mm. asunnoissa, päiväkodeissa ja kouluissa sekä muissa oleskelutiloissa esiintyviä terveyshaittaepäilyjä.

Terveydensuojelun painopistealueet esitetään ympäristöterveysyksikön tulossuunnitelmassa, joka laaditaan osana ympäristöpalveluiden tulossuunnitelmaa. Terveydensuojelun painopistealueet vuonna 2019 ovat seuraavat:

1. Talousveden valvonta

Elintarviketurvallisuusyksikkö huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetuksen (1352/2015) edellyttämästä talousveden valvonnasta Helsingissä. Talousvettä toimittavat Helsingin seudun kuntayhtymän (HSY) vesihuolto ja Tuusulan seudun vesilaitos kuntayhtymä (TSV). HSY:n vesihuolto tuottaa Helsinkiin lähes kaiken talousveden, jota toimitetaan keskimäärin 120 000 m³/vrk. Sipoon Vesi toimittaa Helsingin alueelle talousvettä noin 400 m³/vrk. Sipoon Vesi ostaa tukkuveden TSV:ltä.

Vuosittain laaditaan talousveden valvontatutkimusnäytteiden näytteenottosuunnitelmat. HSY:n vesihuollon tuottamasta talousvedestä otetaan vuonna 2019 354 jatkuvan valvonnan näytettä sekä 15 jaksottaisen seurannan näytettä. Sipoon Veden jakamasta talousvedestä otetaan kolme jatkuvan valvonnan näytettä. Valvontatutkimuksissa on mukana nitriitin määrittäminen lähtevästä vedestä. Jaksottaisen seurannan kerran viidessä vuodessa mitattavat parametrit on määritetty viimeksi vuonna 2014. Seuraavat määritykset tehdään vuonna 2019: antimoni, bentseeni, bentso(a)pyreeni, boori, syanidit, seleeni, 1,2-dikloorietaani, tetrakloorieteeni, trikloorieteeni, polysykliset aromaattiset hiilivedyt (PAH), kloorifenolit ja uraani. Tulokset raportoidaan Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Eritystilanteisiin varautumista kehitetään yhteistyössä asianomaisten viranomaisten ja vesilaitoksen kanssa. Suunnitellaan ja osallistutaan talousveden turvallisuutta edistäviin erityistilanneharjoituksiin yhteisen erityistilannesuunnitelman mukaisesti.

HSY:n kanssa laadittua valvontatutkimusohjelmaa päivitetään hyväksytyin riskinarvioinnin perusteella.

Talousvettä toimittavien laitosten osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastuksella varmistetaan, että toiminta on hakemuksen mukaista, ja että toiminnanharjoittajan omavalvonta ja toimintaympäristön valvonta ovat tehokasta. Lisäksi tarkastetaan, että riskit on arvioitu huolellisesti ja hallintatoimenpiteet on viety laitoksen toimintaan ja ohjeisiin. Jos kohteen riskinarvioinnin laadinta todetaan riittämättömäksi tai siinä on selkeitä puutteita, tarkastuksessa käydään läpi tarkemmin vedenkäsittelyprosessia ja laitoksen käytäntöjä. Terveysturvallisuuden muutoksen myötä myös tukkulaitokset kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

2. Uima-allasveden valvonta

Huolehditaan STM:n asetuksen (315/2002) edellyttämästä allasveden valvonnasta uimahalleissa sekä muissa yleisissä uima-allastiloissa sekä siitä, että kohteilla on ajantasaiset valvontatutkimusohjelmat.

3. Uimarantaveden valvonta

Huolehditaan STM:n asetusten (177/2008 ja 354/2008) edellyttämästä uimarantavesien valvonnasta. Päivitetään suurten yleisten uimarantojen uimavesiluokitus uimakauden päätyttyä valvontatutkimustulosten perusteella ja tarkistetaan uimavesiprofiileja asetuksen 177/2008 tarkistustiheyden mukaisesti. Huolehditaan tiedottamisesta.

4. Ilmoitusten käsittely

Vastaanotetusta terveysturvallisuuslain 13 §:n mukaisen toiminnan ilmoituksesta lähetetään ilmoituksen tekijälle vastaanottotodistus. Samalla kohteelle tehdään riskinarvio ilmoituksessa saatujen tietojen perusteella. Kohde tarkastetaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksena, kohteelle tehtävän riskiluokituksen mukaisessa aikataulussa. Toiminnanharjoittajan vastuu toimintansa

terveysvaikutuksista korostuu ja toiminnanharjoittajalta edellytetään omavalvontaa terveyshaittojen syntymisen estämiseksi.

5. Asuntoja koskevat toimenpidepyynnöt

Asunnontarkastuksen toimenpidepyynnöt hoidetaan ja niiden käsittelylle on määritelty tavoitteelliset läpimenoajat. Läpimenoaikoja seurataan.

6. Terveydellisten olojen valvonta

Toiminnanharjoittajia ohjataan omavalvonnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Valvontaa kohdennetaan sellaisiin kohteisiin, joita lapset ja nuoret käyttävät kuten päiväkodit, koulut ja muut lasten käytössä olevat kokoontumistilat, sekä vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt. Sisäilman laadun ja ilmanvaihdon riittävyden arvioiminen ovat keskeinen osa näiden painopistealueiden tarkastuksia. Vuonna 2019 päiväkotien valvontakäynneillä kiinnitetään erityisesti huomiota siivouksen ja hygieniakäytäntöjen toimivuuteen osana omavalvonnan toimivuuden arviointia. Valvontaa kohdennetaan myös erityisesti ihoa läpäisevää hoitoa tarjoaviin kohteisiin.

2.4 Suunnitelmallisen valvonnan voimavarat

Ympäristöpalveluissa arvioidaan käytettävän vuonna 2019 terveydensuojelun valvontaan 23,2 henkilötyövuotta (htv). Muu kuin suunnitelmallinen valvonta käsittää asuntojen terveyshaittojen selvittämisen, terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittelyn ja toimenpidepyyntöjen hoitamisen sekä mahdolliset uimarantojen ja uima-aitaiden veden laadun seurantaan liittyvät projektit.

Kaikkeen terveydensuojelun valvontaan käytettävät henkilöstövoimavarat vuonna 2019 ovat seuraavat:

Ympäristöterveysyksikön päällikkö	0,9 htv
Elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö	0,1 htv
Tiimipäälliköt	1,8 htv
Tarkastava henkilöstö	19,4 htv
Avustava henkilöstö (asumisterveysneuvoja)	1,0 htv
Yhteensä	23,2 htv

2.5 Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet, valvontakohteet ja tarkastusmäärät

Vuonna 2019 suunnitelmallista valvontaa kohdistetaan korkean (Valviran riskiluokka 3) ja keskisuuren (Valviran riskiluokka 2) riskin kohteisiin. Suunnitelmallisten tarkastusten kohteet ja kohdemäärät ovat seuraavat:

Korkea riskiluokka:

- talousvettä toimittava suuri vesilaitos, HSY:n vesihuolto
- yleiset uimahallit (12 kpl), maauimalat (4 kpl) sekä muut yleiset allastilat (43 kpl)

Keskisuuri riskiluokka:

- suuret yleiset uimarannat (12 kpl)
- pienet yleiset uimarannat (13 kpl)
- koulut ja oppilaitokset (344 kpl)
- päivähoitotilat (591 kpl)

Tarkastuksia on suunniteltu tehtävän yhteensä 403 kappaletta, mikä on 32-50 prosenttia valtakunnallisesta tavoitteesta. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset ja näytteiden määrä on esitetty liitteessä 1. Ohjelmakaudella 2015–2019 valvontaa kohdistetaan valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti myös muihin keskisuuren ja matalan riskin mukaisiin kohteisiin. Kyseisten kohteiden valvonnan painopisteet ja toimenpiteet on esitetty seuraavassa taulukossa.

KOHDE	VALTAKUNNALLISEN VALVONTAOHJELMAN PAINOPISTEET 2015–2019	TOIMENPITEET JA AIKATAULU
Talousvesi	Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi	HSY:n vesihuollon kanssa yhteistyössä laadittua valvontatutkimusohjelmaa vuosille 2016–2020 päivitetään hyväksytyyn riskinarvioinnin perusteella.
	Valvontayksikön oman vesihuollon häiriötilannesuunnitelman laatiminen	Erityistilanteisiin varautumista kehitetään yhteistyössä muiden viranomaisten ja vesilaitoksen kanssa. Suunnitellaan ja osallistutaan talousveden turvallisuutta edistäviin erityistilanneharjoituksiin yhteisen erityistilannesuunnitelman mukaisesti.
	Riskinarviointi	Selvitetään pienten vesilaitosten riskinarvioinnin tarvetta.
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely	Toiminnot, jotka läpäisevät ihon (esim. tatuointi, kuppaus)	Vuosina 2016–2017 käynnistettiin suunnitelmalliset tarkastukset. Vuonna 2019 tarkastetaan kohteita, joissa tehdään ihoa läpäiseviä toimintoja.
Terveystieteiden olojen valvonta (tavoitteena laadukkaat sisäilmaselvitykset)	Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)	Toimitaan huomioiden asumisterveysasetuksen ohjeet sertifioiduista ulkopuolisista asiantuntijoista. Koko ohjelmakausi.
	Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa	Tiedotetaan kaikkia asianosaisia tahoja omista tarkastuksista ja osallistutaan yhteistarkastuksiin kouluterveydenhuollon pyynnöstä. Koko ohjelmakausi.1)
Sidosryhmät	Terveystieteiden huomiointi suunnittelussa ja päätöksenteossa (Lausuntojen antaminen esim. kaava, ympäristölupa jne.)	Ympäristöterveysyksikkö antaa pyydettäessä lausuntoja eri sidosryhmien hankkeisiin terveystieteiden edistämiseksi. Ympäristöterveysyksikön edustaja on mukana kaupungin hallintokuntien sisäilmatyöryhmissä. Koko ohjelmakausi.

1) Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteeksi ohjelmakaudelle on valittu koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa. Terveystieteidenhuollon tehtäväksi kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden seuranta kolmen vuoden välein. Ympäristöterveysyksikkö jatkaa kouluterveydenhuollon kanssa aloitettua yhteistyötä toimintatapojen kehittämiseksi. Ympäristöterveysyksikkö osallistuu pyydettäessä koulujen yhteistarkastuksille ja pyrkii yhdistämään tarkastukset omiin suunnitelmallisiin tarkastuksiin.

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmähanke VATI korvaa ympäristöpalveluilla aikaisemmin käytössä olleen Tarkastajajärjestelmän vuoden 2019 alusta lähtien. Valvontakohteet luokitellaan YHTI-luokituksen mukaisesti VATI-tietojärjestelmään. Talous- ja uimavesien näytetulosten valvontatiedot raportoidaan YHTI:n kautta vuonna 2019.

2.6 Tarkastusten määrittely

Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko jostakin tekijästä tai olosuhteesta terveyshaittaa. Terveyshaitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi annetaan tarvittavia ohjeita, kehotuksia ja määräyksiä.

Ympäristöpalvelut valvoo terveydensuojelulain tarkoittamia kohteita suunnitelmallisesti tekemällä tarkastuksia sekä ottamalla näytteitä ja tutkituttamalla niitä. Nämä säännöllisen valvonnan toimenpiteet ovat maksullisia. Lisäksi kohteisiin voidaan tarvittaessa tehdä maksullisia uusintatarkastuksia.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi ympäristöpalvelut tekee muuta terveydensuojelulain tarkoittamaa valvontaa, joka ei vaadi säännöllisyyttä. Tähän kuuluvat mm. asiakkaiden valitukset ja niihin liittyvät selvitykset ja asumisterveyteen liittyvät tarkastukset. Näiden terveyshaittaepäilyn tai valituksen perusteella tehtyjen tarkastusten lisäksi kohteeseen voidaan tehdä myös ennakkotarkastus, kun suunnitellaan uutta toimintaa. Edellä mainitut tarkastukset ovat maksuttomia.

2.7 Tarkastusten sisältö

Tarkastus ja uusintatarkastus sisältävät tarkastukseen valmistautumisen (tutustuminen kohteen asiakirjoihin: toiminnasta tehty päätös, terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitus, aiemmin laaditut tarkastuskertomukset ym.), tarkastuksen suorittamisen, tarkastuskertomuksen laatimisen ja kirjausten tekemisen tietojärjestelmiin. Tarkastusprosessiin voi myös sisältyä havaituista epäkohdista ilmoittaminen muille valvontaviranomaisille.

Tarkastuksella selvitetään, harjoitetaanko tarkastettavassa kohteessa elinympäristöön vaikuttavaa toimintaa siten, ettei siitä synny terveyshaittoja. Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti näytteenottoa.

Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle ja muille asianosaisille. Tarkastuskertomus laaditaan, vaikka asiat kohteessa olisivatkin kunnossa.

Ympäristöpalveluiden valvonnassa olevat terveydensuojelulain mukaiset kohteet ja niihin kohdistuvat valvontatoimet kuten kaikki tarkastukset, näytteenotot, toimenpidepyynnöt jne. kirjataan VATI-tietojärjestelmään.

2.8 Valvontakohteiden määrä, tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvia kohteita on 2792 kappaletta (Tarkastajajärjestelmä, tilanne 2.11.2018). Valvontakohteiden ja valvontakohdetyyppien tarkastustiheys perustuu niissä esiintyvien riskitekijöiden arviointiin. Riskitekijöiden merkittävyyttä arvioidaan terveystieteen toteutumisen todennäköisyyden ja vaikuttavuuden avulla. Arviointi perustuu kokemuseräiseen tietoon valvontakohteiden ja valvontakohdetyyppien toiminnan laadusta, laajuudesta, olosuhteiden asianmukaisuudesta ja käyttäjäryhmästä.

Valitusten perusteella tehtävien tarkastusten määrä on viime vuosina vähentynyt ja ilmoitusten käsittelyyn on kulunut vähemmän aikaa vuonna 2017 voimaan tulleen terveydensuojelulain muutoksen myötä. Valvonnan painopistettä on voitu siirtää suunnitelmalliseen valvontaan.

Riskinarvioinnin yhdenmukaisuuden varmistamiseksi Valvira on antanut ohjeet valtakunnallisessa valvontaohjelmassa. Riskinarvioinnin perusteella terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvontakohdetyypin tarkastustiheys. Jatkossa kohteelle tehdään riskinarvio, jonka pohjalta kohteen tarkastustiheys määrittyy. Kohdekohtaisen riskinarvion menettelyn kehittäminen on aloitettu 2017 ja sitä jatketaan tulevana vuonna.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika riippuu mm. kohteen koosta ja toiminnan laajuudesta. Koko tarkastusprosessiin (tarkastuksen sopiminen, valmistelu, tarkastus, tarkastuskertomuksen laatiminen, mahdollisesti näytteenotto) kuluu aikaa yhdestä tunnista useisiin tunteihin.

2.9 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja tutkiminen sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

MetropoliLab Oy ottaa ja tutkii talousveden säännöllisen valvonnan näytteet. Valvontatutkimusohjelmassa vuosille 2016–2020 käsitellään koko HSY:n vesihuollon alue yhtenä kokonaisuutena (Helsinki, Espoo ja Vantaa). Sen mukaan vuonna 2019 tullaan Helsingissä ottamaan 354 jatkuvan valvonnan näytettä ja 15 jaksottaisen seurannan näytettä. Vesilaitoksilta lähtevästä vedestä otetaan lisäksi yhdeksän nitriittinäytettä. Lisäksi Sipoon Veden toimittamasta talousvedestä otetaan kolme säännöllisen valvonnan näytettä Helsingin Östersundomin alueelta.

Ympäristöpalvelut valvoo yleisten uimarantojen veden laatua sosiaali- ja terveysministeriön asetusten (177/2008 ja 354/2008) mukaisesti. Uimaveden hygieenistä laatua seurataan määrittämällä vesinäytteistä ulosteperäisiä bakteereita (suolistoperäiset enterokokit ja *Escherichia coli*). Näytteitä otetaan suurilta yleisiltä uimarannoilta 60 (viisi näytettä/kesä/ranta) ja pieniltä yleisiltä rannoilta 52 (neljä näytettä/kesä/ranta).

Ympäristöpalvelut valvoo säännöllisesti 12 yleisen uimahallin ja neljän maauimalan sekä 43 muun yleisen laitoksen altaiden veden laatua terveydensuojelulain (763/1994) mukaan. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksella (315/2002) tarkempia säännöksiä uimahallien ja kylpylöiden allasvesien

laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista. Uima-allastiloissa on laadittu säännöllistä valvontaa varten laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma, jossa laitoksen ominaispiirteet on otettu huomioon. Ohjelmaan on sisällytetty asetuksen mukainen näytteenotto. Näytteenottiheys on riippuvainen mm. kohteen vuosittaisesta kävijämäärästä. Näytteitä suunnitellaan otettavan allasvedestä vuonna 2019 yhteensä 1100-1300. Tällä hetkellä kaikki laitokset tutkituttavat näytteenottosuunnitelman mukaiset allasvesinäytteet MetropoliLabissa. Myös allasvesien näytteenotto tapahtuu pääosin MetropoliLabin toimesta.

Koulujen, päiväkotien ja vastaavien tilojen tarkastusten yhteydessä otetaan sisäilma-, materiaali- ja pintanäytteitä tarpeen mukaan. Näytteitä otetaan sekä kemiallista että mikrobiologista tutkimusta varten. Näytteet ottavat ympäristöpalveluiden tarkastajat ja tutkimusavustaja. Lähtökohtaisesti pyritään kuitenkin ohjaamaan kiinteistön omistajaa tekemään tarvittavat jatkotutkimukset tai teettämään ne sertifioidulla ulkopuolisella asiantuntijalla.

2.10 Suunnitelmallisen valvonnan toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on käsitelty Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2015–2019 yhteisen osion kappaleessa valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

LIITE 1. Terveysturvallisuuden valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteet vuonna 2019

TERVEYDENSUOJELULAIN MUKAAN ILMOITUSVELVOLLISTEN KOHTEIDEN VALVONTA	Valvontakohteiden lukumäärä	Arvio tarkastuksen kestosta (h)	Valviran määrittelemä tarkastustiheys (krt/v)	Vuosittaisten tarkastusten tarve määriteltynä Valviran tarkastustiheydellä (tarkastus lkm/v)	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä vuonna 2019 (tarkastus lkm/v)	Suunnitellut näytemäärät vuonna 2019
Talousvettä toimittava laitos (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m ³ /d)	1	15	2-1	2	2	363
Kauneushoitola, tatuointipaikka, solarium, julkinen kuntosali tai liikuntatila, julkinen majoitushuoneisto, yleinen sauna	1390	3	0,3-0,2	459-278	150	
Päiväkodit, koulut, oppilaitokset, lasten ja nuorten käyttämät kerhot ja muut oleskelutilat, tehostettu palveluasuminen, sosiaalialan yksiköt	1317	5-10	0,5-0,3	659-435	200	
Yleiset uimarannat	25	3-4	1	25	25	112
Yleiset uimahallit tai uima-altaat	59	5-7	2-1	118-59	26	1100-1300
YHTEENSA	2792			1263-799	403	

Helsingin
tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma
2015–2019, päivitys 2019

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
1 Johdanto	3
2 Suunnitelmallinen valvonta	3
2.1 Valvonnan suunnitteluvelvoite	3
2.2 Kunnan valvontaviranomaisen tehtävät.....	4
2.3 Valvonnan painopistealueet	5
2.4 Suunnitelmallisen valvonnan voimavarat	5
2.5 Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet, valvontakohteet ja tarkastusmäärät ...	6
2.5.1 Myyntipaikat.....	6
2.5.2 Tupakointitilat.....	7
2.5.3 Tupakkalain säännösten noudattaminen ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa	7
2.6 Tarkastusten määrittely	7
2.7 Tarkastusten sisältö	7
2.8 Valvontakohteiden määrä, tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen käytettävä aika.....	8
2.9 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja tutkiminen sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	9
2.10 Suunnitelmallisen valvonnan toteutumisen arviointi	9

Liitteet:

LIITE 1 Tupakka- ja lääkelain mukaiset valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on tupakkalain (549/2016) 84 §:n 1 momentin perusteella laadittu Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden tupakkalain valvontasuunnitelma, joka on laadittu vuosille 2015–2019. Suunnitelma koskee kaikkea ympäristöpalveluiden suorittamaa tupakkavalvontaa vuonna 2019, sisältäen suunnitelman mukaisen valvonnan. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikoissa valvotaan myös nikotiinivalmisteiden myyntiä.

Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakaudelle 2015 - 2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia kohdetyyppejä ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat. Valvontaohjelman suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettuihin kohdetyyppeihin voidaan kuitenkin kohdistaa suunnitelmallista valvontaa silloin, kun valvontakohdetyyppi on valvontaohjelman painopistealueena.

On edelleen suositeltavaa, että suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä. Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat tupakointitilat, tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukku- ja vähittäismyyntipaikat, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden, tupakan vasikkien ja tupakointivälineiden vähittäismyyntipaikat sekä ulkoalueilla järjestettävät yleiset tilaisuudet.

2 Suunnitelmallinen valvonta

2.1 Valvonnan suunnitteluvaihe

Tupakkalain 84 §:n 1 momentin mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma (kunnan valvontasuunnitelma) siten, että valvonta on laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Tupakkalain 84 §:n 2 momentin mukaan kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon 83 §:ssä tarkoitettu valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

2.2 Kunnan valvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan tupakkavalvontaviranomaisten tehtävistä on säädetty tupakkalaissa (549/2016). Lain 8 § 1 momentin mukaan:

Kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;*
- 2) tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;*
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.*

Kunnan nikotiinivalvontaviranomaisten tehtävistä on säädetty lääkelaisissa 395/1987. Lain 54 c § 1 momentin mukaan:

Kunnan tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinivalmisteiden myyntiä.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikat ovat olleet hyväksymismenettelyn piirissä vuodesta 2009 alkaen. 15.8.2016 voimaan tulleen tupakkalain myötä nikotiininesteiden myynti sallittiin Suomessa. Nikotiininesteiden myynti on luvanvaraista, ja niiden myynti on yhdistetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntiin. Uusi tupakkalaki velvoittaa tukkumyyjiä tekemään toiminnastaan ilmoituksen. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin ja tukkumyynnin luvanvaraisuuteen liittyviä tehtäviä ovat lupahakemusten ja ilmoitusten käsittely, luparekisterin ylläpito sekä lupiin liittyvät tarkastukset. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin kohteet rekisteröidään vuoden 2018 loppuun asti Tarkastajajärjestelmä-tietokantaan. Tarkastajajärjestelmän korvaa vuoden 2019 alusta lähtien valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmähänke VATI, johon kaikki vähittäismyynnin päätökset ja tarkastukset merkitään. Valvira ylläpitää valtakunnallista Turre-luparekisteriä, mikä sisältää lupien hallinnan ja tietojen välityksen tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä myyville tukkuliikkeille. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupaa voi hakea Valviran Internet-sivuilta sähköisesti. Myös ilmoituksen tukkumyynnistä voi tehdä sähköisesti. Hakemus tai ilmoitus ohjautuu Turren myyntipaikan sijaintikunnan perusteella valvontayksikön käsittelylisalle. Kunnan valvontaviranomainen päivittää asian käsittelyyn ja lupakohteisiin liittyvää tietoa Turre-järjestelmään.

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikat ovat olleet hyväksymismenettelyn piirissä vuodesta 2006 alkaen. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin luvanvaraisuuteen liittyviä tehtäviä ovat lupien käsittely, luparekisterin ylläpito sekä lu-

piin liittyvät tarkastukset. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin kohteet on rekisteröity Tarkastajajärjestelmä-tietokantaan. Tarkastajajärjestelmän korvaa vuoden 2019 alusta lähtien valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmähanke VATI, johon kaikki vähittäismyynnin päätökset ja tarkastukset merkitään. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ylläpitää valtakunnallista luparekisteriä.

Tupakka- ja nikotiinivalvonnan pääpaino on tupakka- ja lääkelain asiantuntija- ja neuvontatehtävissä, tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden sekä nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupien käsittelyssä, tukkumyynti- ja nikotiininesteilmoitusten käsittelyssä, luparekisterien ylläpidossa sekä tupakka- ja nikotiinivalvonnan valituksissa, jotka koskevat esimerkiksi tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakkatuotteiden mainontaa ja myynninedistämistä sekä tupakointikieltojen tai -rajoitusten rikkomista.

2.3 Valvonnan painopistealueet

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on vuosille 2015–2019 laaditussa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa jakanut valvonnan painopistealueet seuraavasti:

- Ravintoloiden tupakointitilat 2018 - 2019
- Erikoisliikkeet sekä vähittäismyyntipakkaukset 2018 - 2019.

2.4 Suunnitelmallisen valvonnan voimavarat

Ympäristöpalveluissa arvioidaan käytettävän vuonna 2019 kaikkeen tupakka- ja lääkelain valvontaan 3,8 henkilötyövuotta (htv), josta suunnitelmallisen valvonnan osuus on 2,8 henkilötyövuotta. Osa kokonaisresurssista kohdistuu asuntoyhteisöjen tupakointikieltihakemusten käsittelyyn.

Aiemmin tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden sekä nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupien käsittely on voinut lähes kokonaan tupakkavalvontaan varatun henkilöstöresurssin, eikä riittävälle tarkastustoiminnalle ole ollut toteuttamismahdollisuuksia. Tilannetta yritettiin vuosien 2012-2016 aikana helpottaa yhdistämällä kevennettyjä tupakkatuotteiden vähittäismyyntitarkastuksia elintarvikelain mukaan tehtävien tarkastusten yhteyteen ja vuonna 2017 yhdistämällä kevennettyjä tarkastuksia terveydensuojelulain mukaan tehtävien tarkastusten yhteyteen.

2.5 Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet, valvontakohteet ja tarkastusmäärät

Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueita määriteltäessä on huomioitu Valviran määrittelemät painopistealueet sekä valvonnassa havaitut tarkastus- tarpeet.

Suunnitelmallisen valvonnan piirissä on kohteita tällä hetkellä 1295. Tupakka- tuotteiden myyntiluvan haltijoita on 800, tupakkatuotteiden ja tupakointivälinei- den tukkumyyjiä viisi ja erillisiä tupakointitiloja 100. Nikotiinivalmisteiden myyn- tipaikkoja on 370. Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipaikkoja on arvioitu olevan 20.

Valvontakohteiden määrä on vähentynyt aiemmasta (vuonna 2014, 5827 kpl), koska tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakau- dulle 2015 – 2019 ja suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia koh- detyyppejä ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppi- laitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin ver- rattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat. Vuoden 2017 alusta nousseiden vuosittaisten valvontamaksujen myötä tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikkojen lukumäärä on edelleen vähentynyt aiemmasta (vuonna 2016, 1074 kpl).

2.5.1 Myyntipaikat

Vuonna 2019 ympäristöpalveluissa keskitytään tupakkatuotteiden ja nikotii- ninesteiden sekä nikotiinivalmisteiden myyntipaikkojen osalta tarkastuksiin ja myyntilupahakemusten käsittelyyn. Tupakkalain valtakunnallisen valvontaoh- jelman painopisteinä vuosina 2018-2019 ovat erikoisliikkeet sekä vähittäis- myyntipakkaukset. Helsingissä suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvat vä- hittäismyyntiluvallisten myyntipaikkojen lisäksi poltettavaksi tarkoitettujen kasvi- peräisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden ja tupakan vastikkeiden (esim. ve- sipiippukivet, yrttinuuska) myyntipaikat.

- Tarkastetaan 328 tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyynti- paikkaa. Tarkastuksia kohdennetaan erikoisliikkeisiin, myynti- paikoissa myynnissä oleviin vähittäismyyntipakkauksiin, tupak- kajäljitelmiä mainonnallisen esillepanon valvontaan ja tupakka- tuotteiden, tupakan vastikkeiden, sähkösavukkeiden, nikotii- ninesteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpidon valvontaan eri- tyisesti alueille, joissa tiedetään oleskelevan paljon nuoria.
- Tarkastetaan 148 nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkaa.
- Tarkastetaan kaksi tukkumyyntipaikkaa.

2.5.2 Tupakointitilat

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteenä vuosina 2018-2019 ovat ravintoloiden tupakointitilat.

- Tarkastetaan 30 tupakointitilaa.

2.5.3 Tupakkalain säännösten noudattaminen ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa

Vuonna 2019 yleiset tilaisuudet eivät ole varsinainen painopistealue, mutta aiempina vuosina tarkastuksilla havaittujen puutteiden takia on tarkoituksenmukaista suunnitella tarkastuksia myös vuodelle 2019.

- Tarkastetaan viisi yleistä tilaisuutta.

2.6 Tarkastusten määrittely

Tupakka- ja lääkelain mukaisten tarkastusten tavoite on tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen säädöstenmukaisuus. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä.

Tarkastus on joko suunnitelmalliseen valvontaan kuuluva ennalta sovittu tarkastus tai ennalta ilmoittamatta suoritettava tarkastus. Tarkastuskäyntejä tehdään virka-aikana ja virka-ajan ulkopuolella iltaisin ja viikonloppuisin. Ennalta ilmoittamaton tarkastus on perusteltu, mikäli se on tupakkalain toteutumisen ja valvonnan kannalta oleellista. Mikäli tarkastuksella havaitaan epäkohtia, tulee viranomaisen velvoittaa ne korjattaviksi annettuun määräaikaan mennessä, minkä jälkeen suoritetaan uusintatarkastus.

Säännölliseen valvontaan liittyvä uusintatarkastus voi olla ennalta sovittu tai ennalta ilmoittamaton. Uusintatarkastuksella varmistetaan, että kohteen toiminta on saatettu tupakka- tai lääkelain mukaiseksi.

2.7 Tarkastusten sisältö

Tarkastus ja uusintatarkastus sisältävät tarkastukseen valmistautumisen (tutustuminen kohteen asiakirjoihin ja tietojärjestelmän sekä luparekisterin kohdetietoihin), tarkastuksen suorittamisen, tarkastuskertomuksen laatimisen ja kirjausten tekemisen tietojärjestelmiin. Tarkastusprosessiin voi myös sisältyä havaituista epäkohdista ilmoittaminen muille valvontaviranomaisille.

Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi toimijalle ja muille mahdollisille asianosaisille. Tarkastuskertomus laaditaan aina, vaikka tarkastettavassa kohteessa asiat olisivatkin kunnossa.

Tarkastuksilla käytetään ympäristöpalveluiden eri kohdetyypeille laatimia tarkastuslomakkeita.

2.8 Valvontakohteiden määrä, tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen käytettävä aika

Valvira on määritellyt suunnitelmalliset tarkastustiheydet tupakkalain perusteella tarkastettaville kohteille. Alla olevassa taulukossa on esitetty Valviran tarkastustiheys ja –aika valvontasuunnitelmassa esitetyille kohteille. Valviran määritellyt tarkastustiheydet ja ympäristöpalveluiden suunnittelema tarkastustiheys löytyvät tämän suunnitelman liitteenä olevasta taulukosta (liite 1). Helsingissä Valviran määrittelemästä vähimmäistarkastustarpeesta pystytään tarkastamaan noin 81 %.

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Tarkastustiheys/ vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on tupakointitila	0,3	2
Tupakkatuotteiden ja nikotiinienestien myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	0,5	2
	Tupakkatuotteiden ja nikotiinienestien tukkumyynti	0,5	2

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole määritellyt suunnitelmallista tarkastustiheyttä lääkelain perusteella tarkastettaville kohteille.

Valvontasuunnitelman liitteenä olevassa taulukossa (liite 1) on esitetty eri tupakka- ja nikotiinivalvontakohteiden lukumäärät niiden kohteiden osalta, jotka ovat ympäristöpalveluiden tiedossa.

Vähittäismyyntipaikkojen osalta tarkastuksia pyritään keskittämään alueille, joissa tiedetään oleskelevan paljon nuoria. Näissä paikoissa tupakan ikäraja-valvontaan kohdistuva paine on yleensä tavallista suurempi.

2.9 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja tutkiminen sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluissa ei suoriteta suunnitelmallista tupakkavalvontaan liittyvää näytteenottoa. Erityisissä tapauksissa voidaan ottaa kertaluonteinen lyhyt ilmanäyte imemällä pumpulla ilmaa näytekeräimen läpi. Valvonta tukeutuu MetropoliLab Oy:n palveluihin, joka on Eviran hyväksymä laboratorio.

2.10 Suunnitelmallisen valvonnan toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on käsitelty Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2015–2019 yhteisen osion kappaleessa valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

LIITE 1. Tupakka- ja lääkelain mukaiset valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019

TUPAKKA- JA NIKOTIINIVALVONTA	Valvontakohteiden lukumäärä	Arvio tarkastuksen kestosta (h)	Valviran määrittelemä tarkastustiheys (krt/v)	Vuosittaisten tarkastusten tarve määriteltynä Valviran tarkastustiheydellä (tarkastus lkm/v)	Suunniteltu tarkastustiheys vuonna 2019 (krt/v)	Suunniteltujen tarkastusten kokonaismäärä vuonna 2019 (tarkastus lkm/v)	Suunnitellut näytemäärät vuonna 2019
Tupakkakain alaiset tuotteet							
Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipaikat	820	2	0,5	410	0,4	328	0
Tukkumyynti							
Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti	5	2	0,5	3	0,4	2	0
Tupakointikiellot ja -rajoitukset							
Ravintolat ja muut tilat, joissa erillinen tupakointitila	100	2	0,3	30	0,3	30	0
Tupakkalain säännösten noudattaminen ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa		2				5	0
Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynti							
Vähittäismyyntilupakohteet	370	1			0,4	148	0
YHTEENSÄ	1295			443		513	0

81 % Valviran määrittelemästä tarkastustarpeesta

Helsingin kaupungin suunnitelma
eläinten terveyden ja hyvinvoinnin
valvonnasta sekä kunnan järjestämistä
eläinlääkäripalveluista
2015–2019,
päivitys 2019

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
1.1	Valtakunnalliset valvontaohjelmat	3
1.2	Alueelliset suunnitelmat ja kuntien suunnitelmat	3
2	Voimavarat	4
2.1	Resurssitarpeen kartoitus	4
2.2	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	4
2.3	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
2.4	Yksityinen palveluntarjonta	6
3	Tietojärjestelmät	7
4	Yhteistyö ja viestintä	7
4.1	Yhteistyö muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa	7
4.2	Viestintä.....	8
5	Maksut	9
6	Valvonnan toimeenpano	9
6.1	Eläinten terveyden valvonta	9
6.1.1	Eläintautivalmius	9
6.1.2	Eläintautiepäilyt ja -tapaukset	10
6.1.3	Zoonoosien valvonta	10
6.1.4	Terveysvalvontaohjelmat.....	11
6.1.5	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	11
6.1.6	Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta.....	12
6.1.7	Kyyhkyslakat	12
6.1.8	Muu tautiseuranta.....	12
6.1.9	Eläinten keinollinen lisääntyminen.....	12
6.1.10	Eläimistä saatavat sivutuotteet	12
6.1.11	Vienti- ja tuontivalvonta	13
6.2	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	14
6.2.1	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	15
6.2.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	16
6.2.3	Eläinsuojelulain mukaiset määräykset ja kiiretoimenpiteet.....	17
7	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	17
7.1	Peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu sekä puhelinneuvonta.....	17
8	Laatu	18
8.1	Valitusten käsittely	18
9	Seuranta ja raportointi	18
9.1	Seuranta.....	18
9.2	Raportointi	18
10	Eläinlääkintähuollon painopistealueet vuodelle 2019	19

1 Johdanto

1.1 Valtakunnalliset valvontaohjelmat

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan Elintarviketurvallisuusviraston (Evira, vuoden 2019 alusta lähtien Ruokavirasto) on laadittava osana elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa ja ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO), jonka tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa, ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä, lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua sekä yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samantarvoinen asema suhteessa valvontaan. Valtakunnallisen ohjelman laatimisesta ja sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoksen asetuksella eläinlääkintähuollosta (1031/2009).

1.2 Alueelliset suunnitelmat ja kuntien suunnitelmat

Aluehallintoviraston (AVI) on laadittava alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua koskevat alueelliset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Valtakunnallinen ohjelma on otettava huomioon alueellisessa suunnitelmassa, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukainen suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Helsingin kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2019.

2 Voimavarat

2.1 Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015–2019 mukainen resurssitarpeen kartoitus -lomake on suunnitelman liitteenä (liite 1).

2.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläinlääkintähuollon järjestämiseen arvioidaan kuluvan ympäristöpalveluiden henkilöresursseja vuonna 2019 yhteensä 2,5 henkilötyövuotta.

Resurssit jakautuvat seuraavasti:

- | | |
|--|---------|
| - elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö | 0,1 htv |
| - eläinlääkärit | 2,2 htv |
| - avustava henkilöstö | 0,2 htv |

Helsingin ympäristöpalveluiden elintarviketurvallisuusyksikössä työskentelee viisi virkaeläinlääkärinä, joista kaupungineläinlääkäri toimii elintarvikevalmistus ja eläinsuojelu -tiimin esimiehenä. Kaupungineläinlääkäri ja kaksi hygieenikkoeläinlääkärinä huolehtivat pääsääntöisesti elintarvikevalvontaan liittyvistä tehtävistä. Kaksi valvontaeläinlääkärinä huolehtivat pääsääntöisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Kaikki eläinlääkärit huolehtivat kuitenkin tarvittaessa kaikista virkaeläinlääkärille kuuluvista tehtävistä. Eläinlääkäreiden tehtäväjako on viimeksi vahvistettu eläinlääkintähuoltolain 16 §:n mukaisesti ympäristöjohtajan päätöksellä § 15 30.11.2016.

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan valtio maksaa kunnalle korvausta lainsäädännössä kunnaneläinlääkärille osoitettujen eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien osalta. Korvauksista on säädetty tarkemmin eläinlääkintähuoltoasetuksessa (1031/2009). Korvauksen perusteena oleviin kustannuksiin lasketaan muun muassa valvontatehtävään käytetyn työajan palkkakustannukset henkilösivukuluineen ja valvontatehtävästä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset, aineet ja tarvikkeet. Ympäristöpalvelut saa aluehallintovirastolta korvausta täysimääräisesti kahdesta valvontaeläinlääkärin virasta. Tämän lisäksi muiden ympäristöpalveluiden eläinlääkäreiden eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaiset valvontatehtävät on laskutettu tuntiperusteisesti.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnasta 2015 tehdyn Eviran raportin mukaan kuntiin oli vuoteen 2015 mennessä perustettu kaikkiaan 66 valvontaeläinlääkärin virkaa ja näistä viroista eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan oli käytettävissä yhteensä noin 53 henkilötyövuotta. Vuosittain valtakunnallisesti tehdyistä lähes 6400 eläinsuojelutarkastuksesta noin 5,6 % tehdään Helsingin alueella. Laskennallisesti kuitenkin ainoastaan noin 3,7 % eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan käytettävissä olevista valvontaeläinlääkäriresursseista on kohdennettu

Helsinkiin. Uudempaa selvitystä valtakunnallisista valvontaresursseista ei ole laadittu. Valvontatehtävien määrä on kuitenkin kasvanut jatkuvasti.

Helsingin alueella valvontatyö on suuren tarkastusmäärän lisäksi erittäin kuormittavaa asiakaskuntaan kasaantuneiden sosiaalisten ongelmien vuoksi. Valtaosa tarkastuksista tehdään myös kerrostalovaltaisilla asuinalueilla ihmisten yksityisasuntoihin, mikä lisää osaltaan valvontatyön riskejä. Suuri tarkastusmäärä tuo mukanaan myös runsaasti hankalia ja aikaa vieviä eläinsuojelulain 42 ja 44 §:n mukaisia toimenpiteitä vaativia tapauksia. Lisäksi Helsingissä tulee ilmi runsaasti epäilyjä eläinten laittomasta maahantuonnista, noin 30 kpl vuodessa. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit tekevät vuosittain 10–20 tutkintapyyntöä poliisille sekä tullille ja toimivat useita kertoja vuodessa Helsingin kärjäoikeudessa syyttäjän nimeäminä todistajina eläinsuojelurikoksiin sekä eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvissä oikeudenkäynneissä.

Helsingiläiset lemmikit sekä hevoset matkustavat ahkerasti ja tämä näkyy korkeana virkaeläinlääkäreiden myöntämien vientitodistusten määränä. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit myöntävät vuosittain yhteensä noin 250 vientitodistusta.

Resurssitarpeen kartoituksen (liite 1) mukaan Helsingissä on laskennallisesti noin 1 htv:n vajaus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa. Tällä hetkellä kaikkia epäilyyn perustuvia eläinsuojeluilmoituksia ei ehditä hoitaa tarkastuksin, joten todennäköisesti resurssien lisääntyessä myös tarkastusmäärä kasvaisi entisestään. Uuden valvontaeläinlääkärin viran perustamiselle Helsinkiin on haettu rahoitusta Maa- ja metsätalousministeriöltä, mutta sitä ei ole myönnetty. Korkeasaaren eläintarhan toiminnasta on vuoden 2018 alusta lähtien vastannut kaupungin säätiö. Korkeasaaren eläinlääkäri ei säätiön palvelukseen siirryttyään ole hoitanut eläinten vientiin ja tuontiin liittyviä virkatehtäviä vaan ne ovat siirtyneet ympäristöpalvelujen eläinlääkäreille. Vientitarkastusten määrä vuosittain on noin 20.

Ympäristöpalvelut esitti Helsingin kaupungin vuoden 2018 talousarvioon uuden valvontaeläinlääkärin viran perustamista kaupungin kustantamana, koska valtion rahoitusta ei saatu. Viran rahoitusta ei kuitenkaan myönnetty talousarvioneuvotteluissa.

Ympäristöpalvelut ostaa eläinlääkintähuoltopalvelut kokonaisuudessaan yliopistolliselta eläinsairaalta 28.2.2005 solmitun sopimuksen mukaisesti.

2.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Henkilökunnan pätevyys on varmistettu virkojen pätevyysvaatimuksissa ja osaamisen jatkuvassa kehittämisessä. Eläinlääkäreistä kaupungineläinlääkärin ja hygieenikkoeläinlääkäreiden virkojen pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnon lisäksi ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkäritutkinto tai siihen sisältyvä elintarvikehygieenikkokuulustelu. Valvontaeläinlääkäreiden virkojen pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto. Kielitaitovaatimuksena on ollut suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä

ruotsin kielen tyydyttävä suullinen taito. Käytännössä tehtävät edellyttävät myös hyvää englannin kielen suullista ja kirjallista taitoa.

Vakituisesta henkilökunnasta kaupungineläinlääkärillä ja toisella hygieenikkoeläinlääkärillä on hygieenikkotutkinnon lisäksi ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkärin pätevyys. Toinen hygieenikkoeläinlääkäri on suorittanut hygieenikkokuulustelun ja hän on tällä hetkellä ympäristöterveydenhuollon erikoistumisohjelmassa. Toinen hygieenikkoeläinlääkäreistä on suorittanut lisäksi eläinlääketieteen tohtorin tutkinnon.

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan rekrytoinnin yhteydessä pyytämällä nähtäväksi tarpeelliset alkuperäiset tutkintotodistukset ennen virkamääräystä. Lainsäädännön mukaan ainoastaan eläinlääkäreille kuuluvat työtehtävät on rajattu yksikön sisäisellä työnjaolla vain eläinlääkäreille. Sairaus- ja muissa poissaoloissa eläinlääkärit toimivat toistensa sijaisina yksikön sisäisen työnjaon mukaisesti.

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on keskeinen merkitys valvontasuunnitelman suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen kannalta. Koulutus on tarpeen mukaan joko ympäristöpalveluiden sisäistä koulutusta tai ulkopuolista koulutusta. Tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä kullakin valvonnan osa-alueella ja kehittää sujuvaa suomen, ruotsin ja englannin kielen suullista ja kirjallista ilmaisua, atk-taitoja sekä vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Kuvaus täydennyskoulutuksen järjestämisestä sekä ammatillisen osaamisen kehittämisestä ympäristöpalveluissa löytyy Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yhteisestä osiosta.

Erityisesti eläinsuojeluvalvontaa tekevien työntekijöiden osaamista haastavissa valvontatilanteissa vahvistetaan erilaisin työsuojelukoulutuksin. Poliisin kanssa yhteistyössä suunnitellaan ja järjestetään turvallisuuskoulutusta. VIRVE-puhelinten käyttöä harjoitellaan säännöllisesti.

Vaikeita eläinsuojelutapauksia käydään tarvittaessa läpi eläinsuojeluvalvontaa tekevien virkaeläinlääkäreiden, yksikön esimiehen sekä lakimiesten kanssa. Eläinsuojeluvalvontaa tekeville eläinlääkäreillä on myös mahdollisuus säännölliseen työnohjaukseen, jotta eläinsuojelutarkastuksista aiheutuva henkinen kuorma ei kasvaisi liian suureksi.

Esimies arvioi vuosittaisissa tuloskeskusteluissa jokaisen työntekijän kanssa koulutustarvetta. Eläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti ammattialaansa liittyvään koulutukseen ja kahdeksan päivän koulutusvelvoite täyttyy vuosittain.

2.4 Yksityinen palveluntarjonta

Yksityiset eläinlääkäriasemat huolehtivat valtaosasta helsinkiläisten lemmikkieläinten eläinlääkäripalveluista päivystysaikaa lukuun ottamatta. Helsingissä on yhteensä yli 40 yksityistä eläinlääkäriä tai eläinlääkäriasemaa, jotka ovat ilmoittaneet toiminnastaan aluehallintoviraston yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien rekisteriin. Osa eläinlääkäriasemista palvelee myös viikonloppuisin ja

näistä yhdellä asemalla on ympärivuorokautinen päivystys. Päiväaikainen eläinlääkäripalveluiden tarjonta kattaa eläinlääkintähuoltolain mukaisen velvoitteen hyvin.

Yksityisten eläinlääkäriasemien tarjoama ympärivuorokautinen päivystyspalvelu ei ole riittävää koko Helsingin tarpeeseen eläinlääkintähuoltolain tarkoittamassa laajuudessa. Hevosten ja tuotantoeläinten osalta yksityistä päivystyspalvelua ei ole lainkaan tarjolla Helsingissä.

3 Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollon valvontakohteet ja -tiedot talletetaan ympäristöpalveluissa käytössä olevaan Tarkastaja by Digia-tietojärjestelmään. Tarkastaja-järjestelmään on siirretty suuri osa vanhoista valvontatiedoista sekä sinne kirjataan suoritettavat uudet tarkastukset, näytteenotot jne. Rekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön, mutta tiedot ovat julkisia, ellei tietoa ole erikseen säädetty salassa pidettäväksi. Tietosuojaseloste on nähtävissä osoitteessa <https://www.hel.fi/rekisteriseloste>. Tarkastaja-järjestelmä tulee poistumaan käytöstä, sillä elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan käyttöön tulee valtakunnallinen VATI-järjestelmä vuonna 2019. Tarkastaja-järjestelmän päivitys lopetetaan, mutta eläinsuojeluvalvonnan tiedot tallennetaan sinne edelleen valtakunnallisen korvaavan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tietojärjestelmän puuttuessa. EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantulon myötä vuonna 2018 eläinsuojeluvalvonnan kirjausohjeita ja tietojen säilyttämistä on arvioitu ja ohjeita täsmennetty vastaamaan tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Eläinsuojelupäätökset ja -tarkastuspöytäkirjat säilytetään myös paperiversioina arkistointilain (831/94) vaatimusten mukaisesti. Ympäristöpalveluiden arkistoista löytyy kaikki Helsingissä tehdyt eläinsuojelupäätökset vuodesta 1984 lähtien.

Elintarviketurvallisuusyksikön eläinlääkärit käyttävät aktiivisesti TRACES-järjestelmää. Eläintenpitokieltorekisteriä käytetään aktiivisesti valvonnan tukena ja haaskarekisteriä tarvittaessa. Eläinlääkintähallinnon tietojärjestelmä (Elvi, entinen Elite) on toistaiseksi Eviran ja aluehallintovirastojen käytössä, mutta mikäli käyttöoikeudet laajenevat, järjestelmä tullaan ottamaan aktiivikäyttöön aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti. Valvonnan viranomaisextranetiä (Eviranet, jonka korvaa Pikantti-ekstranet) ja eläinrekistereitä käytetään tarvittaessa.

Tietoliikennejärjestelmien ja rekisterien käyttöön liittyvissä ongelmissa ollaan ensisijaisesti yhteydessä palvelutarjoajaan. ICT-tukea ja -koulutusta on saatavissa myös toimialan ICT-tuelta.

4 Yhteistyö ja viestintä

4.1 Yhteistyö muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään lähes päivittäin Viikin löytöeläintalon kanssa. Löytöeläintalolla järjestetään tilapäistä hoitoa pääkaupunkiseudun

löytöeläimille sekä sosiaalisista tai eläinsuojelullisista syistä tilapäistä hoitoa tarvitseville tai pysyvästi uudelleen sijoitettaville lemmikkieläimille.

Poliisin kanssa yhteistyö koskee esitutkintaan päätyvien eläinsuojelurikkomusten tai -rikosten selvitystä sekä poliisin löytöeläintalolle toimittamiin eläimiin liittyviä eläinsuojelupäätöksiä. Poliisi tekee myös eläinsuojeluilmoituksia aggressiivisesti käyttäytyvistä koirista sekä tapauksista, joissa heille on tehty rikosilmoitus eläimeen kohdistuvasta pahoinpitelystä. Helsingin poliisilaitokselle loppuvuonna 2018 perustetun eläinrikosten tutkintaryhmän kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja kehitetään käytänteitä, joilla eläinsuojeluvalvontaa saadaan tehostettua. Poliisi antaa ympäristöpalveluiden eläinlääkäreille myös tarvittaessa virka-apua eläinsuojelutarkastusten suorittamisessa ja virkaeläinlääkärit antavat vastaavasti virka-apua poliisille esimerkiksi poliisin tarvitessa lausuntoa eläimen terveydentilasta tai päädyttäessä poliisin takavarikossa olevan eläimen lopettamiseen.

Yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden kanssa on myös vilkasta. Lastensuojelun, vanhustenhuollon, kotisairaanhoidon sekä muiden sosiaalipalveluita tarjoavien tahojen kanssa voidaan tehdä yhteiskäyntejä sekä tarvittaessa ilmoittaa puolin ja toisin havaituista epäkohdista. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden kanssa on tarkoitus kehittää yhteistyötä vuosittaisten tapaamisten muodossa.

Etelä-Suomen aluehallintovirastoon lähetetään eläinsuojelutarkastuspöytäkirjojen kopiot ja yhteenvedot tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista kuukausittain sekä taustatiedot ja tarkastuspöytäkirjat laittomasti maahantuotuja eläimiä koskien. Aluehallintovirasto tekee eläintautilain (441/2013) mukaisesti päätöksen laittomasti maahantuodun eläimen mahdollisesta lopettamisesta tai palauttamisesta lähtömaahan. Virkaeläinlääkärit avustavat aluehallintoviraston pyynnöstä päätöksen toimeenpanossa. Eläinten vientitarkastuksiin sekä laittomasti maahantuotujen eläinten tarkastuksiin liittyvät laskutuspyynnöt toimitetaan aluehallintovirastoon kahden viikon kuluessa tehdystä tarkastuksesta. Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreiltä pyydetään tarvittaessa myös ohjeita ja neuvoja sekä apua pitkittyneiden ja hankalien eläinsuojelutapausten hoitoon.

Tullin kanssa yhteistyötä tehdään epäiltäessä eläinten laitonta maahantuontia ja annetaan tarvittaessa virka-apua arvioitaessa eläinten kuljetusolosuhteita sekä kuntoa. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ovat mukana aluehallintoviraston koordinoimissa eläinten tuonnin tehovalvonnoissa muun muassa Helsingin satamissa.

Yhteistyötä Helsingin eläinsuojeluyhdistyksen (Hesy ry.) kanssa tehdään uudelleen sijoitettavien löytöeläinten jatkohoitoon sekä eläinten kuljetuspalveluihin liittyen.

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton (SEY) kautta vastaanotetaan eläinsuojeluilmoituksia ja tehdään yhteistyötä SEY:n antamaan eläinsuojeluneuvontaan liittyen.

4.2 Viestintä

Viestinnässä noudatetaan Helsingin kaupungin viestintäohjetta ja yleisiä viestinnän toimintalinjoja. Ajankohtaisista ympäristöterveydenhuollon asioista lähetään tiedotteita viestimille ja tiedottajille.

Kaupungin internet-sivuilla on toimijoille ja kuntalaisille suunnattua opastusta, ohjeistusta ja lomakkeita ympäristöterveydenhuollon alalta. Lisäksi toimijoille on erilaisia esitteitä ja ohjeita, jotka ovat saatavilla ympäristöpalveluiden neuvonnassa.

Eläintauteihin liittyvät erityistilanteet ja niihin liittyvä viestintä on kuvattu ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmassa.

5 Maksut

Yliopistollinen eläinsairaala perii suoraan eläinten omistajilta eläinten hoidosta aiheutuneet kustannukset oman hinnastonsa mukaisesti. Aluehallintovirasto laskuttaa vientitodistuksista asiakkaita valvontaeläinlääkärin tekemän laskutuspyynnön perusteella.

6 Valvonnan toimeenpano

6.1 Eläinten terveyden valvonta

6.1.1 Eläintautivalmius

Vastustettavien eläintautien uhkaan, leviämisen ennaltaehkäisyyn tai rajoittamiseen liittyen selvitetään erilaisten tuotantoeläinten pitopaikkoja kartoituksilla, otetaan näytteitä sekä määrätään tarvittaessa eläimen pitopaikalle rajoittavia määräyksiä taudin leviämisen estämiseksi. Joissakin tapauksissa myönnetään myös tapauskohtaisia poikkeuksia eläintautiuhkan vuoksi voimassaoleviin rajoittaviin määräyksiin (esim. lintujen ulkonapitokiellon myönnytykset). Varautumista korkeapatogeenisen lintuinfluenssaan tehostettiin yhdessä Pelastuslaitoksen, yliopistollisen eläinsairaalan ja Korkeasaaren eläintarhan kanssa jo vuosina 2017 ja 2018. Taudin saapumiseen varaudutaan myös vuonna 2019 lintujen kevätmuuton aikaan.

Myös afrikkalaisen sikaruton saapumiseen varaudutaan. Afrikkalainen sikarutto on levinnyt useaan Euroopan maahan, kuten Belgiaan, vuonna 2018. Sekä Virossa että Venäjällä on todettu afrikkalaista sikaruttoa jo aiemmin. Afrikkalaisen sikaruton estämiseksi sikojen ulkoilua on rajoitettu Suomessa. Sikoja saa ainoastaan pitää ulkotarhassa, jossa on kaksinkertaiset aitaukset, jotta villisikojen ja aidattujen sikojen kontakti voidaan estää.

Eläintautien vastustamista hoidetaan yhteistyössä yksityisten eläinlääkärien, läänineläinlääkärien ja Eviran sekä kaupungin sosiaali- ja terveystalvelujen epidemiologisen toiminnan kanssa (zoonosit).

Äkillisessä tautipurkauksessa ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ryhtyvät aluehallintoviraston ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin (rajoittavat määräykset, näytteenotto). Yliopistollinen eläinsairaala huolehtii peruseläinlääkäripalvelujen järjestämisestä myös poikkeustilassa. Tällä hetkellä toinen valvontaeläinlääkäri toimii valmiuseläinlääkärinä. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valmiuskoulutuksiin. Valvontaeläinlääkäreillä on käytössä VIRVE-puhelimet, joilla yhteydenpito muihin viranomaisiin sujuu äkillisessä kiireellisiä toimia vaativassa tautitilanteessa.

Toiminta erityistilanteissa ja varautuminen erityistilanteisiin perustuvat Helsingin kaupungin valmiusohjeeseen ja ympäristöpalveluiden valmiusohjeeseen. Ympäristöpalveluiden valmiusohje sisältää suunnitelmat erikseen biologisten ja kemiallisten tekijöiden sekä luonnononnettomuuksien aiheuttamiin tilanteisiin. Eläintauteihin liittyvät erityistilanteet ja niihin liittyvä viestintä on myös kuvattu ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmassa.

6.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Eläintautiepäilyissä Yliopistollinen eläinsairaala tai yksityiset eläinlääkärit ovat yhteydessä ympäristöpalveluiden eläinlääkäreihin, jotka ryhtyvät tarvittaessa lainsäädännön edellyttämiin kiireellisiin toimenpiteisiin (näytteenotto, rajoittavat määräykset) aluehallintoviraston ohjauksessa. Näytteenotossa käytetään tarvittaessa apuna Yliopistollisen eläinsairaalan henkilökuntaa ja eläinlääketieteen opiskelijoita. Epidemiologinen selvitys sekä toimenpiteet taudin saneeraamiseksi ovat kiireettömämpiä tehtäviä ja tarvittaessa näihin toimenpiteisiin osallistuvat kaikki elintarviketurvallisuusyksikön eläinlääkärit.

Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit toimivat ainoastaan virka-aikana. Virka-ajan ulkopuolella yliopistollinen eläinsairaala ilmoittaa eläintautiepäilyistä päivystävälle läänineläinlääkärille. Myös kaupungineläinlääkäriin ja valmiuseläinlääkäriin toimivan valvontaeläinlääkäriin yhteystiedot ovat eläinsairaalan, poliisin ja pelastuslaitoksen tiedossa osana ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmaa.

6.1.3 Zoonoosien valvonta

Zoonoosiepäilyistä ilmoitetaan aluehallintovirastoon tai Eviraan maa- ja metsätalousministeriön asetuksen vastustettavista eläintaudeista ja niiden luokittelusta (843/2013) ja asetuksen eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta (1010/2013) mukaisesti. Välittömästi muille terveystoimintayksiköille ilmoitettavista zoonooseista ilmoitetaan virka-aikana Helsingin kaupungin epidemiologiseen toimintaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Toimenpiteissä ja näytteenotossa noudatetaan keskusvirastojen ja maa- ja metsätalousministeriön antamia ohjeita ja säädöksiä.

Tavallisimmin zoonoosiepäilyn Helsingissä aiheuttaa tapaus, jossa ihmistä puree ulkomailta, yleisimmin Baltian maista, tuotu koira. Kun ympäristöpalveluiden tietoon tulee purematapaus, jossa ihmistä puree eläimellä epäillä olevan raivotautia tai eläimen rokotustilanne on epäselvä, lähdetään ensisijaisesti tarkastamaan eläimen rokotustiedot viivytyksettä eläimen omistajalta ja tehdään eläimen kliininen tarkastus. Jos kyse on kliinisestä rabiesepäilystä, eläin lopetetaan.

lääneläinlääkäriin päätöksellä ja lähetetään tutkittavaksi Eviraan. Vuosittain on selvitettävänä vain muutama zoonosiepäily. Menettelyitä arvioidaan aluehallintoviraston ja Eviran kanssa uudelleen vuonna 2019, sillä Eviran näytteenotossa Venäjältä tuoduista katukoirista vain puolella oli raivotautivastaineita, vaikka ne kaikki oli asiakirjojen mukaan rokotettu asianmukaisesti. Kunnossa olevien rokotustietojen perusteella ei siis voida luotettavasti sulkea pois raivotaudin mahdollisuutta.

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluissa on lintuinfluenssan varalta suppea valmiusvarasto, jossa on näytteenottotarvikkeita ja henkilösuojaimia.

Helsingin kaupungin epidemiologinen toiminta toimittaa ympäristöpalveluille säännöllisesti tiedoksi kaupungin tartuntatautilastot.

6.1.4 Terveysvalvontaohjelmat

Helsingissä valvotaan kolmen tuotantoeläintilan terveysohjelmien toteutumista eläintautilainsäädännön mukaisesti. Helsingissä on yksi lypsykarjatila (Viikin opetus- ja tutkimustila) sekä kaksi pienempää, Helsingin kaupungin omistuksessa olevaa eläintilaa, Haltialan ja Fallkullan kotieläintilat.

Vapaaehtoista maedi-visna -valvontaa suoritetaan kahdella lammas- ja vuohitilalla (Haltiala ja Fallkulla). Terveysluokkaan 1 kuuluvilla lammastiloilla (Haltiala ja Fallkulla) maedi-visna -näytteenotto- ja tarkastustiheys on kolmen vuoden välein. Valvontaeläinlääkäriin apuna verinäytteenotossa on ollut yliopistollisen eläinsairaalan eläinlääkäri ja eläinlääketieteen opiskelijoita. Tilakäyntien tiheyttä ja käyntien toteutumista seurataan vuositasolla. Terveysvalvontaohjelmiin liittyvät asiakirjat säilytetään arkistointilain (831/94) vaatimusten ja ympäristöpalveluiden arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Vapaaehtoista scrapie-valvontaa ei enää suoriteta, sillä Suomi sai Euroopan komission asetuksella mitättömän riskin statuksen scrapien suhteen syyskuussa 2016.

Helsingin alueella on siipikarjaa kahdella kotieläintilalla. Helsingin kaupungin ympäristöpalveluilla on lisäksi tiedossa kymmenkunta pienimuotoista kanojen pitopaikkaa ja lisäksi joitakin kesäkanojen pitopaikkoja. Kanamunia ei kuitenkaan toimiteta myyntiin, joten pitopaikat eivät kuulu salmonellavalvontaan. Helsingin alueella ei ole nautojen kotiteurastustoimintaa.

Havaittaessa puutteita tai laiminlyöntejä terveysvalvontaohjelmien toteuttamisessa ryhtyvät ympäristöpalveluiden eläinlääkärit lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin läänineläinlääkärien ohjeiden mukaisesti.

6.1.5 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kahdella kolmesta helsinkiläisestä nautatilasta on terveydenhuoltosopimus. Yksi tiloista on pienimuotoinen kotieläintila, joka ei toiminnan laadun vuoksi tarvitse terveydenhuoltosopimusta. Kaupungineläinlääkäriin kanssa solmittuja terveydenhuoltosopimuksia ei ole yhtään. Helsingissä ei ole yhtään päätoimista siipikarjatilaa eikä sikalaa.

6.1.6 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Helsingin alueella ei sijaitse tällä hetkellä yhtään rekisteröityä vesiviljelylaitosta.

6.1.7 Kyyhkyslakat

Helsingin alueella toimii kaksi kyyhkyslakkaa. Kyyhkyseläimet eivät kuitenkaan käy kilpailuissa tai näyttelyissä, joten niillä ei ole rokotusvelvollisuutta newcastlentautia vastaan.

6.1.8 Muu tautitarkkailu

Eläintautitarkkailu Helsingissä sisältää myös eläintapahtumissa vierailevien, muualta tulevien eläinten tautivapauden tarkistamisen aluehallintoviraston määräämässä laajuudessa. Mehiläistarhojen tautikartoituksia tehdään tarkastamalla ja näytteenotoin Eviran ja aluehallintoviraston määräyksestä sekä lainsäädännön sitä erikseen edellyttäessä.

6.1.9 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Helsingissä ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvontakohteita.

6.1.10 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläinperäisten sivutuotteiden tarkkailu on osa eläintautien ennaltaehkäisyä sekä mahdollisten epidemioiden rajoittamista. Tarkkailua toteutetaan Eviran vuosittain laatiman riskiperusteisen valtakunnallisen sivutuotteiden tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Aluehallintovirastot vastaavat alueillaan tarkkailun ohjaus- ja koordinoitavista.

Eläinperäisten sivutuotteiden asianmukaista erottamista, keräämistä, luokittelua sekä lähettämistä joko käsiteltäviksi tai tuhottaviksi tarkkailuun elintarvikehuoneistoissa osana elintarvikelain mukaista tarkkailua. Lisäksi ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat kolmea Helsingissä sijaitsevaa sivutuotteiden välivarastointiin tarkoitettua laitosta sekä joitakin tutkimuslaitoksia, jotka tuovat maahan sivutuotteita tutkimustarkoituksiin.

Eläinperäisten sivutuotteiden tarkkailuun kuuluu myös haaskailmoitusten vastaanottaminen ja käsittely sekä helsinkiläisillä eläintiloilla ja talleilla itsestään kuolleiden tai lopetettujen eläinten asianmukaisen hävittämisen tarkkailu. Haaskailmoituksia ei käytännössä ole tullut. Helsingin muutamien eläintilain huolehtivien sivutuotteidensa hävittämisestä lainsäädännön vaatimalla tavalla eikä sivutuotteita haudata. Lemmikkieläinten hautaamista varten on osoitettu oma hautausmaa. Havaittaessa puutteita tai laiminlyöntejä sivutuotteiden hävittämisessä, ryhtyvät ympäristöpalveluiden eläinlääkärit lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.1.11 Vienti- ja tuontivalvonta

Eläinten vienti ja tuonti työllistävät ympäristöpalveluiden eläinlääkäreitä runsaasti. Vientiin ja tuontiin liittyen annetaan paljon ennaltaehkäisevää neuvontaa ja ohjeistusta eläintautilainsäädännön soveltamisessa. Lisäksi suoritetaan erilaisia tarkastuksia sekä myönnetään terveystodistuksia eläinten vientiä varten.

Hevosten sisämarkkinavientiin liittyviä tarkastuksia tehdään vuosittain 15–20 kappaletta. Suurin osa tarkastuksista kohdistuu yksittäisiin hevosiin, mutta suurten hevostapahtumien yhteydessä yhdellä tarkastuksella tarkastetaan hevosia ja laaditaan todistuksia 10–100 kappaletta. Suurimpia vuosittaisia hevosten vientiin liittyviä tapahtumia Helsingissä ovat Helsinki International Horse Show ja Apassionata ja lisäksi Sirkus Finlandialle laaditaan vuosittain 5-20 todistusta. Käytännössä suurimpiin hevostapahtumiin liittyvät vientitarkastukset vievät kokonaisen työpäivän. Myös helsinkiläiset lemmikkieläimet matkustavat ulkomaille runsaasti. Lemmikkieläinten kolmansiin maihin vientiä varten vaadittavia todistuksia kirjoitetaan vuosittain 100–120 kappaletta.

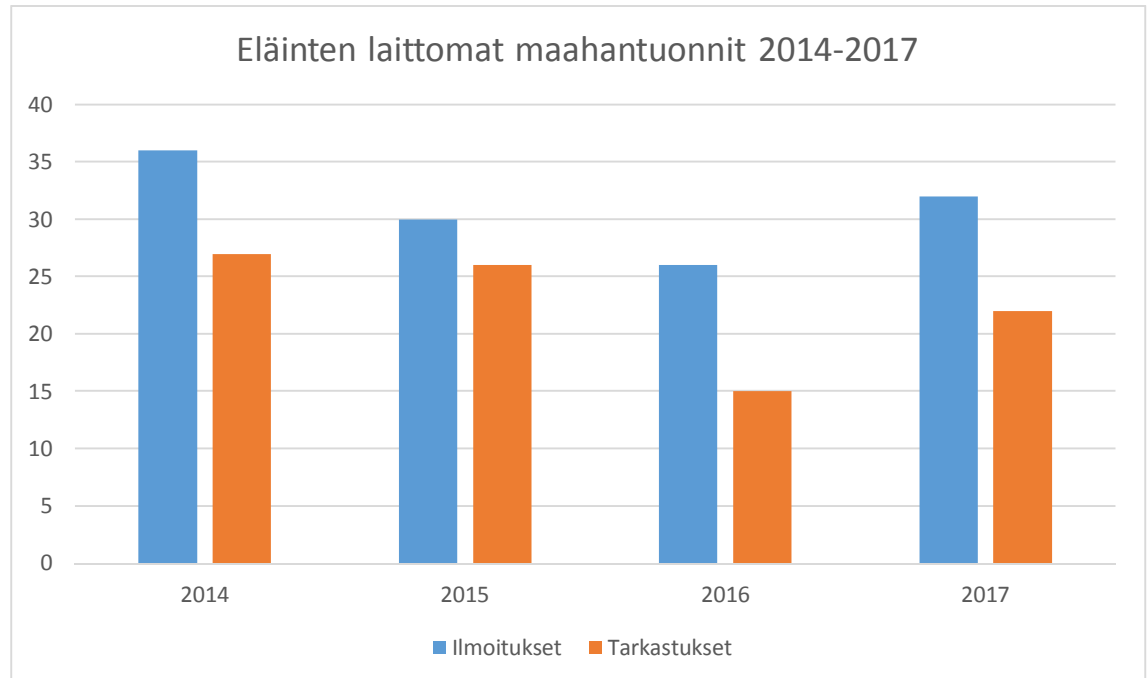
Helsingissä toimii muutamia lemmikkilintujen kaupalliseksi maahantuojaksi rekisteröityneitä toimijoita. Maahantuoja on itse velvollinen tarkastamaan jokaisen tuontierän. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit suorittavat maahantuontierille pistokokein tarkastuksia. Tuontitarkastukset kohdistetaan isoihin, useiden satojen lintujen kaupallisiin maahantuonteihin.

Elintarvikehuoneistoihin maahantuotujen elävien rapujen osalta ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat tuontiluvassa määrättyjen ehtojen toteutumista. Rapujen maahantuontiin on vuosittain myönnetty Evirasta tuontilupa muutamalle kala-alan laitokselle.

Tarkastus- ja todistusmäärien voidaan olettaa ihmisten lisääntyneen muuton ja matkailun vuoksi kasvavan tulevina vuosina.

Helsingissä käy ilmi vuosittain useita tapauksia, joissa koira, kissa tai hevonen on tuotu Suomeen vastoin maahantuontilainsäädännön vaatimuksia. Suurin osa tapauksista liittyy Virosta ja muista Baltian maista ilman asianmukaista lemmikkieläinpassia, tunnistusmerkintää tai rabiesrokotusta tuotuihin koiriin. Tapaukset tulevat ympäristöpalveluiden tietoon pääsääntöisesti yksityisten eläinlääkäriasemien eläinlääkäreiden ilmoituksina, mutta myös eläimen uuden omistajan ilmoituksena oston jälkeen heränneestä epäilystä, ettei eläimen maahantuonut henkilö ole noudattanut vaatimuksia. Ympäristöpalveluissa harkitaan ilmoituksen jälkeen, onko perustetta tarkastaa eläin ja sen asiakirjat. Tarkastuksia tehdään vuosittain noin 20 kpl (Kuva 1). Tarkastusten perusteella eläimet voidaan määrätä eristykseen tuontiehtojen täydentämisen ajaksi, palautettavaksi lähtömaahan tai lopetettavaksi. Lähes kaikki tarkastukset johtavat hallintopäätökseen. EU:n sisäiset eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvät hallintopäätökset tekee aluehallintovirasto ja kolmansista maista laittomasti maahan tulleiden eläinten osalta päätökset tekee Evira. Päätökset toimitetaan tiedoksi ympäristöpalveluihin. Mikäli eläimelle on päätöksessä edellytetty toimenpiteitä, kuten raivotautirokotus tai ekinokokkoosihäätö, todennetaan päätöksen noudattaminen tarkastuksella ympäristöpalveluissa. Tapauksiin voi liittyä myös

yhteistyö terveydenhuollon viranomaisten kanssa, jos on epäilty eläimen kantavan ihmiseen tarttuvaa tautia eli zoonoosia.



Kuva 1. Eläintautien vastustamiseen liittyvien ilmoitusten ja tarkastusten määrät 2014–2017.

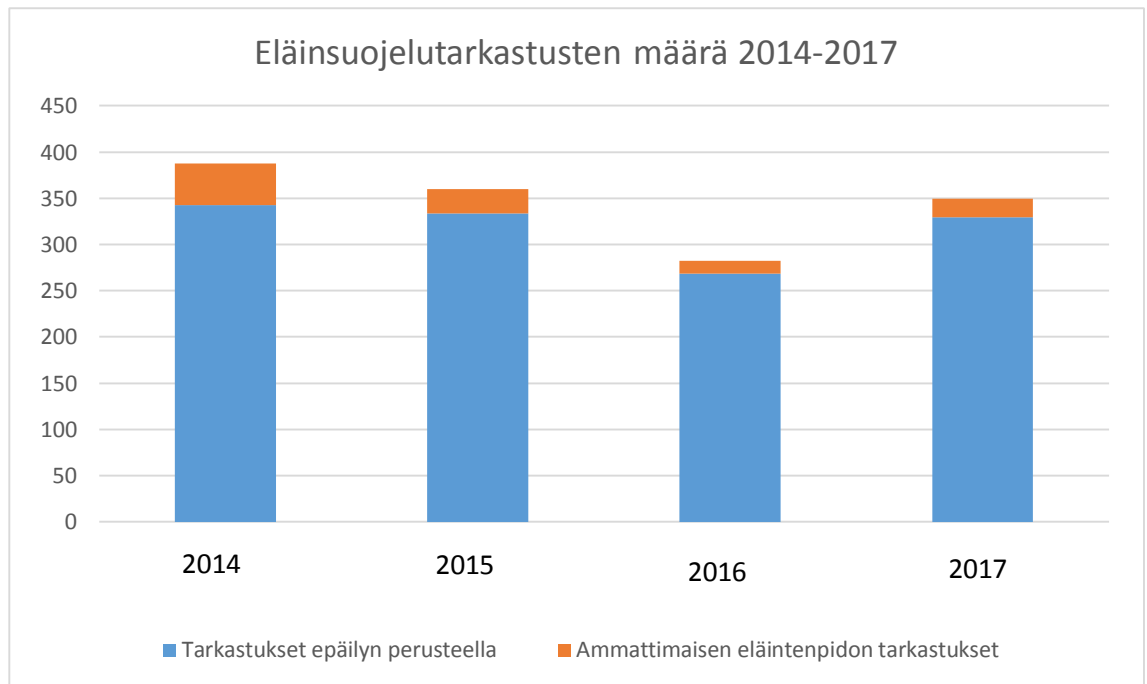
6.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Helsingissä eläinten hyvinvointia valvovat eläinsuojelulain (247/1996) nojalla valvontaeläinlääkärit sekä poliisi. Valvonnan tarkoituksena on neuvonnan, opastamisen ja tarkastusten avulla parantaa helsinkiläisten eläinten hyvinvointia ja edistää niiden hyvää kohtelua.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta koostuu epäilyyn perustuvista tarkastuksista sekä ammattimaisen eläintenpidon kohteiden suunnitelmallisista vuosittaisista tarkastuksista. Lisäksi kunnaneläinlääkäri valvoo eläinten kuljetusta kunnan alueella eläinten kuljetuksesta annetun lain ja asetuksen perusteella ja tekee tarkastuksen, jos on aihetta epäillä eläinsuojelusäädösten rikkomuksia. Tarvittaessa myös ammattimaisen eläintenpidon kohteisiin tehdään tarkastuksia epäillyn eläinsuojeluongelman perusteella.

Mikäli täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä havaitaan EU-tukia saavien eläintilojen perustarkastuksissa, ilmoitetaan siitä viipymättä aluehallintovirastoon. Helsingissä tämä tarkoittaa käytännössä yhtä maidontuotantotilaa.

Kuvassa 2 on esitetty eläinsuojelutarkastusten määrät vuosina 2014–2017.



Kuva 2. Eläinsuojelutarkastusten määrät vuosina 2014–2017.

6.2.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Suurin osa eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuksista tehdään ilmoitusten perusteella yksityisten ihmisten koteihin. Ilmoituksia eläinten huonosta hoidosta tai kohtelusta vastaanotetaan yksityisiltä ihmisiltä, taloyhtiöiden isännöitsijöiltä, poliisilta, sosiaaliviranomaisilta ja eläinsuojeluyhdistysten vapaaehtoisvalvojilta.

Ihmisiin tai muihin eläimiin aggressiivisesti suhtautuviin koiriin liittyvät yhteydenotot ovat lisääntyneet viime vuosina. Yhdessä sovitun käytännön mukaisesti ilmoitukset aggressiivisesti käyttäytyvistä koirista ohjataan suoraan Helsingin poliisille. Poliisi pyytää eläinlääkäreitä kuitenkin usein suorittamaan eläinsuojelutarkastuksen koiran pitopaikassa.

Eläinsuojelulain mukaan viranomaisella on velvollisuus tarkastaa asia, jos eläinsuojelullista epäkohtaa epäillään, mutta puutteellisten resurssien vuoksi tästä velvoitteesta on jouduttu jonkin verran tinkimään. Lievemmissä tapauksissa mahdollisia epäkohtia on pyritty korjaamaan puhelinneuvonnan avulla. Suurin osa saapuneista valituksista pystytään kuitenkin hoitamaan tarkastuksin. Työsuojelullisista syistä yksityisasuntoihin ei tehdä eläinsuojelutarkastuksia yksin. Hankalien kohteiden tarkastukset hoidetaan tarvittaessa kahden eläinlääkärin yhteistarkastuksena, ja muilla tarkastuksilla on eläinlääkärin mukana tutkimusavustaja.

Ilmoitusten perusteella tehdään noin 300–350 yksityisen eläintenpidon tarkastusta vuodessa. Mikäli eläinten hyvinvoinnin valvontaan ei ole saatavilla lähivuosina lisäresursseja, tarkastusmäärää ei pystytä aiemmasta enää lisäämään, ja kaikkia eläinsuojeluilmoituksia ei pystytä edelleenkään hoitamaan tarkastuksin (Kuva 2).

6.2.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Suunnitelmallisen eläinten hyvinvoinnin valvonnan kohteita Helsingissä ovat sirkukset, pysyvät ja kiertävät eläinnäyttelyt sekä ammattimaiset tai muuten laajamittaisen toiminnan harjoittajat. Luvan- tai ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi on eläinsuojeluasetuksessa määritelty seura- ja harraste-eläinten säännöllinen kaupan pitäminen, suuren koira- tai kissakennelin pitäminen, koirien tai kissojen hoitolatoiminta, ravi- ja ratsuhevosten hoitaminen, kouluttaminen ja käsittely (vähintään kuusi täysikasvuista eläintä) sekä muu vastaava toiminta. Uusia suunnitelmallisesti valvottuja kohteita ovat eläinten ammattimaista välitystä harjoittavat toimijat, esimerkiksi koiria ulkomailta Suomeen välittävät yhdistykset. Näitä toimijoita on rekisteröitynyt Helsingin alueelle arviolta kymmenkunta.

Lisäksi eläinten hyvinvointia valvotaan erilaisissa eläintapahtumissa kuten Apassionata, PetExpo, Eläinystäväni-tapahtuma sekä sirkuksissa, eläinkilpailuissa ja -näyttelyissä. Näitä tapahtumia on Helsingissä vuosittain 10–20. Vuosien 2014–2017 aikana suunnitelmallisia eläintenpidon tarkastuksia on tehty noin 15–30 kpl vuodessa (taulukko 1). Vuosien 2018–2019 aikana suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti, tallit ja eläinkaupat tarkastetaan 1-3 vuoden välein kohteen toiminnasta riippuen.

Taulukko 1. Ammattimaisen tai muuten laajamittaisen eläintenpidon valvontakohteet Helsingissä vuonna 2019

	Kohteiden lukumäärä	Arvioitu tarkastusten lukumäärä (kpl/v)
Löytöeläintalo	1	1
Kiertävä eläinnäyttely	1	1
Lemmikkieläinliike	9	3
Lemmikkieläinhoitola	4	2
Koirapäiväkodit	2	1
Tallit	16	6
Tapahtumat	7	3
Kotieläinpihat	2	1
Kennelit ja kasvattajat	3	1
Muut	10	3
Yhteensä	55	22

Läänineläinlääkäri vastaa eläinsuojelulain mukaisesta valvonnasta eläintarhoissa (Korkeasaaren eläintarha, Tropicario, Sealife).

6.2.3 Eläinsuojelulain mukaiset määräykset ja kiiretoimenpiteet

Eläinsuojelulain perusteella tehdyssä tarkastuksessa annetaan tarvittaessa neuvoja, kieltoja tai määräyksiä, tai ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Neuvontaa käytetään eläinten pidossa havaittujen vähäisten epäkohtien poistamiseen silloin kun eläinsuojelusäädöksiä ei ole vielä rikottu. Tällöin eläimen omistajaa opastetaan eläinten elinympäristön, olosuhteiden tai hoidon kohentamiseen.

Jos eläinten omistaja rikkoo eläinsuojelusäädöksiä, eläinten tilat, hoito ja olosuhteet pyritään saattamaan eläinsuojelusäädösten määrittämälle vähimmäistasolle kieltojen ja määräysten avulla. Määräystä annettaessa asetetaan määräaika, jonka päättymisen jälkeen havaittu epäkohta on korjattava. Määräajan kuluttua tehdään uusintatarkastus määräyksen noudattamisen varmistamiseksi.

Jos eläinsuojelusäädösten rikkomukset ovat niin vakavia, että ne välittömästi uhkaavat eläimen hyvinvointia, voidaan ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin, joita ovat muun muassa hoidon hankkiminen eläimelle muualta, eläimen uudelleensijoitus tai eläimen lopetus.

Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla ovat pysyneet keskimäärin aiempien vuosien tasolla, eikä suuria muutoksia tehtyjen toimenpiteiden suhteellisissa osuuksissa ole tapahtunut. Tarkastuksia, joilla ei todeta huomautettavaa, on alle kolmasosa kaikista tarkastuksista, kun taas eläinsuojelulain 42 ja 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin joudutaan ryhtymään noin puolessa tapauksista. Kieltoja ja määräyksiä tai kiiretoimenpiteitä vaativat tapaukset ovat lisäksi aikaisempaa moniongelmaisempia ja siten myös aikaa vievempiä selvittää. Useista tapauksista tehdään lisäksi esitutkintapyyntö poliisille.

7 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

7.1 Peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu sekä puhelinneuvonta

Helsingillä on sopimus Helsingin yliopistollisen eläinsairaalan kanssa eläinlääkintähuoltolain mukaisten peruseläinlääkäripalveluiden järjestämisestä sekä hyöty- että lemmikkieläimille. Yliopistollisessa eläinsairaalassa on pieneläinsairaala, hevossairaala ja Saaren yksikössä tuotantoeläinsairaala. Käytännössä eläinsairaalan vastuulla on erityisesti päivystysaikaisten palveluiden järjestäminen kaikille kotieläimille.

Yliopistollinen eläinsairaala neuvoo lemmikinomistajia puhelimitse eläinten terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa virka-aikana sekä päivystysaikana. Eläintenpitoon, eläinten hyvinvointiin sekä tarttuviin eläintauteihin liittyvää puhelinneuvontaa tarjoavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit.

8 Laatu

8.1 Valitusten käsittely

Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa tehtyyn sopimukseen eläinlääkintähuoltopalveluista sisältyy velvoite, jonka mukaan eläinsairaalan on vähintään kolmen vuoden välein tehtävä asiakaspalvelukysely. Myös sopimuksessa löytöeläintoiminnan järjestämisestä on kohta asiakaspalautteen käsittelystä. Helsingin kaupungilla ei ole erillisiä vastuu- ym. vakuutuksia koska eläinlääkintäpalvelut ostetaan Yliopistolliselta eläinsairaalta. Myös löytöeläintoimintaa koskevassa sopimuksessa on asiakaspalautteiden käsittely huomioitu ja ne käydään läpi vuosittaisissa palaverissa.

Asiakaspalautteessa esille tulleiden kehittämistarpeiden sekä mahdollisten valitusten perusteella ryhdytään tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin toiminnan kehittämiseksi.

9 Seuranta ja raportointi

9.1 Seuranta

Eläinsuojelulain nojalla annettuja kieltoja ja määräyksiä valvotaan pääasiassa uusintatarkastuksin. Osassa tapauksia seuranta voidaan toteuttaa esimerkiksi asiakkaan toimittaman eläinlääkäritositteen muodossa eikä uusintatarkastusta näin ollen tarvita. Uusintatarkastustarve on seurattavissa Tarkastaja-järjestelmässä, jonne kaikki suoritteet kirjataan.

9.2 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan suunnitelmaa seuraavana kalenterivuonna maaliskuun loppuun mennessä ja toteuma esitellään kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaostolle. Toteutumisen arvioinnissa arvioidaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman toteutumista tarkastusten määrän, käytettävissä olleiden resurssien ja eläintautilain nojalla suoritettujen toimenpiteiden osalta. Samassa yhteydessä arvioidaan myös tulevaisuuden kehityssuuntia ja arviointia tullaan hyödyntämään tulevien valvontasuunnitelmien laatimisessa.

Lisäksi ympäristö- ja lupajaostolle valmistellaan vuosittain yhteenvedot eläinlääkintähuoltolain mukaisista palveluista sekä löytöeläinten hoidosta. Yliopistollinen eläinsairaala toimittaa eläinlääkintähuoltolain mukaisia palveluita koskevaa raporttia varten vuosittain yksityiskohtaiset tiedot hoitamistaan potilaista kunnittain. Toteutumisen arviointi toimitetaan tiedoksi myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

10 Eläinlääkintähuollon muutokset ja painopistealueet vuodelle 2019

Helsingin kaupungin eläinlääkintähuollon painopisteet ovat eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015–2019 mukaisia. Painopistealueiksi vuodelle 2019 on valittu:

1. Helsingin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan niukkojen resurssien vuoksi yritetään edelleen löytää uusia keinoja toiminnan tehostamiseksi ja sujuvoittamiseksi. Toimintaa sopeutetaan lisääntyviin tehtäviin kuten Korkeasaaren eläintarhan virkaeläinlääkäritehtäviin ja eläinten lisääntyviin vientitarkastuksiin. Pyritään saamaan lisäresursseja valvontaan.
2. Eläinlääkintähuollon tehtävät siirtynevät maakuntien vastuulle vuoden 2021 alusta lähtien. Varaudutaan ja valmistaudutaan muutokseen yhteistyössä muiden Uudenmaan maakunnan alueen eläinlääkintähuollon yksiköiden sekä aluehallintoviraston kanssa.
3. Valvonnan vaikuttavuus varmistetaan seuraamalla säännöllisesti uusintatarkastusten toteutumista, yhteistyöllä aluehallintoviraston kanssa pitkittyneiden eläinsuojelutapausten hoitamisessa sekä tekemällä poliisille tutkintapyyntöjä aina kun eläinsuojelurikoksen tunnusmerkit täyttyvät. Tehdään tiivistä yhteistyö Helsingin poliisilaitoksen eläinrikosten tutkintaryhmän kanssa.
4. Tehostetaan eläintautivalmiutta erityisesti afrikkalaisen sikaruton osalta.

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Helsinki

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	3
Sikatilat	0
Lammas- ja vuohitilat	2
Hevostilat	17
Siipikarjatilat	3
Vesiviljelylaitokset	0
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	0
Mehiläistarhat	8
Muut tuotantoeläinyksiköt	0
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	80 000

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	2
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	66 %
Siat	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	-
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	- %
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	-
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	- %
Muut terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	-
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveydenhuoltotyön resurssitarve (htv)	0 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	
Sairaskäynnit päivystysaikana	
Sairaskäynnit tiloilla pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	
Sairaskäynnit päivystysaikana	
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	0 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	Lkm
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	0
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	-

Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	2
Scrapie	-
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	-
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	-
b. Muu eläinten terveyden valvonta	160 (vientitarkastukset, eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvät tarkastukset)
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,9 htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	-
Ilmoitetut haaskat	-
Sivutuotealan laitokset	5
Hautaamisilmoitukset	-
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,1 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	3
Hevostallit	16
Riistanhoidolliset tarhat	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	9
Eläinhoitolat	6
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	350
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	18 (muut ilmoituksenvaraiset kohteet)
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	2,5 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	-
Eläinten terveyden valvonta	0,4
Sivutuotevalvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,5
Elintarvikevalvonta	2,7
Muut tehtävät	0,3 (esimiestehtävät)
Eläinlääkärit yhteensä	5
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	- lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	-
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	-
Muut tehtävät	0,2
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	0,2
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus) Ostopalveluiden laajuus ja laatu:	

Eläinlääkintähuoltopalvelut ostetaan kokonaisuudessaan Yliopistolliselta eläinsairaaltalta